

Universiteit Utrecht

Reacties op metafoorgebruik

Een kritische analyse van de wijze waarop gereageerd wordt op het metafoorgebruik van Geert Wilders tijdens plenaire debatten in de Tweede Kamer

Bachelor Thesis

Auteur: Emma Hoes (3943410)

Instelling: Universiteit Utrecht

Faculteit Geesteswetenschappen

Opleiding: Bachelor Communicatie- en Informatiewetenschappen

Begeleider: Paul van den Hoven

Datum: Oktober 2014

1. Inleiding	2
2. Theoretisch Kader	3
2.1 Taal en Politiek	3
2.2 De functie van taal in de politiek	4
2.3 Framing in de politiek	5
2.4 De metafoor als frame	6
2.5 Framende metaforen in de politiek.....	7
2.6 Reacties op het metaforisch frame.....	9
2.6.1 Reframing en het concurrerende frame...	9
2.7 Politieke debatten in Nederland	10
2.8 Het taalgebruik van Wilders in debat	12
3. Methode	13
3.1 Onderzoeksvraag	13
3.2 Corpus	13
3.3 Analyse	14
4. Analyse	16
4.1 De frequentie van gebruikte strategieën	16
4.2 Het effect van de gebruikte strategieën op het verloop van het debat.....	17
5 Conclusie	18
6 Discussie	19
7 Referenties	22

Bijlagen

1. Inleiding

ABSTRACT

In dit paper onderzoek ik de wijze waarop er in debatten in de Tweede Kamer gereageerd wordt op het metafoorgebruik van Geert Wilders. Met behulp van een analyse analyseer ik tien fragmenten die beginnen met een metafoor dat is ingezet door Wilders en waar op gereageerd wordt door een Kamerlid. Hierbij zal de nadruk liggen op het soort reactie van het responderende kamerlid en wat de gevolgen van die reactie voor het verloop van het fragment zijn. Aan de hand van deze analyse doe ik een uitspraak over de adequaatheid van de reactie.

Uit de analyse is gebleken dat de meest gebruikte reactie, een reactie is waarbij Kamerleden inhoudelijk ingaan op het door Wilders aangedragen standpunt. Tevens lijkt de meest adequate reactie er een te zijn waarbij het Kamerlid ingaat op het standpunt dat Wilders in zijn betoog aandraagt, omdat Wilders hierna zijn inhoudelijke betooglijn niet lijkt te kunnen vervolgen.

KEYWORDS: Taal, politiek, framing, metaforiek, debatten, overtuiging, Geert Wilders

In dit paper analyseer ik tien fragmenten uit plenaire debatten in de Tweede Kamer waarbij Wilders zijn betoog begint met een metafoor. Hierbij richt ik mij op de reacties die Kamerleden geven op het metafoorgebruik van Wilders. Uit de door mij bestudeerde literatuur blijkt dat metaforiek een middel is dat in politieke betogen veelvuldig wordt ingezet om een mening over te dragen. Tevens blijkt dat het inzetten van een metafoor uiteenlopende reacties teweeg kan brengen. In de literatuur worden verschillende theorieën en strategieën besproken met betrekking op het reageren op een metafoor en in dit paper zal ik de gevolgen van die strategieën voor het verloop van het debat analyseren.

Aan de hand van deze analyse zal ik een interpretatie geven over de wijze waarop er gereageerd wordt op het metafoorgebruik van Geert Wilders tijdens plenaire debatten in de Tweede Kamer. Hierbij zal ik een uitspraak doen over de adequaatheid van de reacties die door Kamerleden gegeven zijn op de metaforiek van Wilders.

In hoofdstuk 2 van dit paper bespreek ik relevante literatuur met betrekking tot het taalgebruik van politici. Vanuit de theorie die ik in dit hoofdstuk behandel, zal ik de onderzoeksvraag in dit paper construeren. In de methodesectie zal ik verantwoorden hoe het corpus is samengesteld en op welke wijze ik aan de hand van de analyse een antwoord op de onderzoeksvraag zal formuleren. In hoofdstuk 4 zal ik de door mij uitgevoerde analyse presenteren, gevolgd door een conclusie. In de

discussie zal ik een kritische blik werpen op de aard van dit onderzoek en suggesties geven voor eventueel vervolgonderzoek.

2. Theoretisch Kader

2.1 Taal en politiek

In dit onderzoek zal ik het bedrijven van politiek benaderen als een ‘taalspel’. Een *taalspel* omdat politici met taal hun visie op verschillende politieke zaken naar buiten brengen en andere politici deze visie middels taal betwisten. Een *spel* omdat politici strijden om het laatste en hoogste woord. Ik zal nu literatuur bespreken die het belang en de functie van taal in de politiek benadrukken.

De Bruijn (2014) formuleert in zijn boek *Framing, over de macht van taal in de politiek* een theorie die gebaseerd is op een aantal redenen die inzichtelijk maken waarom taal in de politiek ertoe doet. Om te beginnen beweert De Bruijn dat taal de manier waarop mensen naar de werkelijkheid kijken beïnvloedt. Ter ondersteuning van dit standpunt haalt hij empirisch onderzoek aan waaruit is gebleken dat taal ‘de bril’ lijkt te zijn waardoor de proefpersonen naar de werkelijkheid kijken, terwijl zij zich hier niet bewust van zijn (De Bruijn, p.8, 2014). Dit onderzoek van Thibodeau en Boroditsky zal later in dit hoofdstuk aan bod komen. Een tweede reden die De Bruijn aanhaalt is dat taal een werkelijkheid verwoordt én creëert. Wanneer iemand een beschrijving geeft van iets in de wereld om hem heen, krijgt het een naam. Taal beschrijft het verschijnsel en op deze manier ontstaat er een werkelijkheid (De Bruijn, p.9, 2014). Om dit idee te illustreren, haalt De Bruijn gevallen aan van mensen die complexe psychische aandoeningen hebben maar die niet geholpen willen worden. Op den duur krijgen zij het label ‘zorgmijder’ (De Bruijn, p.9, 2014). Pas wanneer dit label aan deze mensen met psychische aandoeningen wordt gegeven, bestaat ‘dit soort mensen’: de ‘zorgmijders’. Daarnaast roept taal volgens De Bruijn (2014) associaties op. De associatie die een bepaald woord oproept, kan onze manier van kijken kleuren. Zo zullen mensen bijvoorbeeld positiever tegenover ‘het zoeken van overeenstemming’ dan tegenover ‘het maken van een compromis’ staan (De Bruijn, p. 12, 2014). Dit komt doordat het woord ‘compromis’ in dit geval een dubbele connotatie heeft. Er kunnen twee betekenissen aan gegeven worden, waarvan één betekenis negatief geïnterpreteerd kan worden. De woorden die gebruikt worden,

kleuren daarmee de attitude waarmee wij naar een bepaald verschijnsel kijken. Wat hiermee samenhangt, tevens een vierde reden die De Bruijn noemt waarom taal ertoe doet, is dat taal ons normatieve oordeel beïnvloedt. De Bruijn (2014) stelt dat in taal een oordeel of normatieve opvatting verborgen kan zitten (p. 14). De woorden die men kiest, kunnen een positief of negatief oordeel uitlokken. Het woord ‘vrijheidsstrijder’ zal positiever beoordeeld worden dan ‘terrorist’. Ook hier geldt dat taal onze oordeelvorming kan sturen (De Bruijn, p. 15, 2014). De laatste reden die De Bruijn noemt is dat mensen met taal aandacht kunnen krijgen of juist kunnen vermijden. Bepaalde woorden zullen de aandacht meer trekken dan andere woorden, omdat taal verschijnselen kan benadrukken of juist verhullen. De beschrijving van het verschijnsel dat gekozen wordt, hangt af van het doel dat de spreker heeft met wat hij gaat zeggen.

Samenvattend heeft de Bruijn op grond van de empirische resultaten van Thibodeau en Boroditsky een theorie ontwikkeld waarin hij stelt dat er met taal invloed uitgeoefend kan worden op de aandacht die een onderwerp krijgt, op de manier waarop de werkelijkheid wordt waargenomen, op het oordeel dat gevormd wordt en op de associaties die standpunten oproepen (De Bruijn, p. 17, 2014).

2.2 De functie van taal in de politiek

In de politiek gaat het vaak om de strijd om het laatste en hoogste woord. Het gevecht om dit laatste en hoogste woord, wordt veelal gestreden in debatten (Korsten, p. 9, 2013). Het is belangrijk standpunten te kunnen onderbouwen of juist te kunnen weerleggen. Politici zullen in hun pleidooi namelijk overtuigend moeten zijn om zo het publiek aan hun kant te krijgen, om het ‘gevecht’ met andere politici om de politieke macht te kunnen winnen. Een politicus die niet (goed) uit zijn woorden komt heeft een probleem; hij zal wegvallen tegenover de opponent. Het is voor een politicus daarom van belang te kiezen voor ‘woorden die werken’ (Korsten, p. 4 & p. 16, 2013). De Bruijn (p. 17, 2014) betoogt in ondersteuning van dit idee dat het kiezen voor de juiste woorden de doelen van de politicus kan dienen, waarbij het gaat om het uitoefenen van invloed op de aandacht die een onderwerp krijgt. Tevens kunnen deze woorden invloed hebben op de manier waarop de werkelijkheid wordt waargenomen, op het oordeel dat mensen vormen en op de associaties die standpunten oproepen.

Om te kiezen voor ‘woorden die werken’ zal een politicus kennis moeten nemen van welke woorden werken. Hoe kan een politicus taal precies inzetten om het publiek te bereiken? Er zijn tal van manieren.

2.3 Framing in de politiek

Korsten beschrijft in zijn essay *Framing in de politiek; over politiek als taalstrijd* dat het gebruik van stilistische middelen het succesvol spreken van politici kan bevorderen (p. 6, 2013). De stilistische middelen die Korsten noemt zijn onder meer de anafoor, de metafoor, de herhaling, het parallelisme en de tegenstelling. De bewering dat stilistische middelen het succesvol spreken van een politicus kunnen bevorderen, baseert Korsten op onderzoek omtrent het begrip *framing*. Deze stilistische middelen zijn namelijk manieren om verschijnselen te *framen*. Politieke framing is een verschijnsel dat in korte tijd veel aandacht heeft gekregen (De Bruijn, p. 17, 2014).

Om toe te lichten wat framing is en hoe het wordt ingezet, maak ik gebruik van de definitie van de Amerikaanse taalkundige George Lakoff, die Jaap de Jong hanteert in zijn artikel in *Taalcanon* (2012): “een frame is een specifieke bundel van talige en visuele elementen waarmee men bij een boodschap bepaalde delen naar voren brengt en andere delen verbergt, om de luisteraar naar de gewenste interpretatie van de boodschap te leiden” (Jaap de Jong, 2012). In deze studie zal ik framing benaderen vanuit de definitie van Lakoff. Net als De Bruijn, stelt De Jong dat een frame de manier waarop anderen naar de werkelijkheid kijken door middel van woorden en beelden probeert te beïnvloeden. “Het frame wordt een bril waardoor we bepaalde informatie wel zien en andere juist niet” (Jaap de Jong, 2012). Politici maken gebruik van frames om anderen te overtuigen van hun specifieke kijk op de wereld. Op deze manier werkt een frame als een argumentatieve sturing.

Onderzoek van Thibodeau en Boroditsky (2011) toont aan dat een frame inderdaad argumentatieve sturing geeft. In het experiment dat in dit onderzoek is uitgevoerd kregen twee groepen deelnemers opdracht om de misdadencijfers van een fictieve stad te bestuderen. Vervolgens werd de deelnemers gevraagd een strategie te kiezen die de overheid zou moeten hanteren om de veiligheid van de stad te waarborgen. De eerste groep kreeg te lezen dat misdaad een soort ‘roofdier’ is dat in

steeds meer wijken op de loer ligt. Voor de tweede groep was misdaad een ‘virus’ dat steeds meer wijken infecteert. Uit de resultaten is gebleken dat de eerste groep koos voor de strategie van strengere handhaving. De tweede groep, waarbij misdaad een virus was, koos voor een strategie om de bron te bestrijden en dat daarom de oorzaak van criminaliteit, armoede en slecht onderwijs aangepakt moest worden. De gebruikte metaforen lijken een beeld in het hoofd van de proefpersonen te hebben gevormd en zou hen iets geleerd kunnen hebben over de manier waarop misdaad aanwezig is. Aan de hand van dit beeld hebben zij een strategie gekozen die hen het meest functioneel leek. Zowel de eerste als de tweede groep meenden dat zij hun antwoord baseerden op de gegeven misdaadcijfers. Zelf hadden zij blijkbaar niet door dat de taal die gebruikt werd invloed had op de manier waarop ze naar de werkelijkheid kijken (Thibodeau & Boroditsky, 2011; De Bruijn, 2014). Thibodeau en Boroditsky suggereren in de conclusie van hun onderzoek dan ook het volgende: ‘... metaphors can influence how people conceptualize and in turn approach solving an important issue, even if people don’t explicitly perceive the metaphor as being especially influential’ (p. 5, 2011).

De Bruijn betoogt, aan de hand van uitkomsten van dit onderzoek van Thibodeau en Boroditsky, dat de politicus die erin slaagt om door het gebruik van frames zijn kijk op de wereld, door middel van taal, te laten domineren, ons door zijn bril naar de werkelijkheid kan laten kijken (p. 9, 2014). Een metafoor, werkend als een frame, legt namelijk verbanden in onze hersenen tussen de genoemde elementen in een verhaal of betoog en stuurt daardoor ons interpretatievermogen. Wanneer iemand tegen jou zegt ‘denk niet aan een olifant’ en zijn verhaal vervolgt met ‘ik hoorde laatst iets vreemds’, dan zal je hoogstwaarschijnlijk vermoeden dat het vervolg van het verhaal iets te maken heeft met die olifant, ook al moest je niet aan een olifant denken. Dit komt omdat er in je hersenen een bepaald gebied geactiveerd wordt waarmee je de rest van het verhaal interpreteert en bleek ook uit de resultaten van Thibodeau en Boroditsky (2011).

2.4 De metafoor als frame

Een metafoor, zoals hiervoor kort genoemd, is een stilistisch middel dat (door een politicus) kan worden ingezet als frame (Korsten, p. 6, 2013). Gebaseerd op het empirische onderzoek van Thibodeau en Boroditsky (2011) is het plausibel te denken dat een metafoor, net als een frame, bepaalde aspecten naar de voor- of achtergrond

kan plaats. Daarnaast laat Van den Hoven (2014), in het hoofdstuk over metaforen in zijn boek *Gold Mining*, aan de hand van voorbeelden de relevantie en kracht van het gebruik van metaforen in politieke toespraken zien (Hoofdstuk 5, p. 219). Ook beweert hij dat een aanzienlijk gedeelte van de grote, memorabele speeches in de politieke geschiedenis gebaseerd zijn op een metafoor (p. 218). Ook in het boek *Moral Politics* wordt het gebruik van metaforen in de politiek aangestipt (Lakoff, 1996). In het artikel *Metaphors We Think With: The Role of Metaphor in Reasoning* (2011) spreken Thibodeau en Boroditsky tevens over de kracht van een metafoor als frame. In de uitkomsten van de onderzoeken van onder andere Thibodeau en Boroditsky (2011), Lakoff (1996), Van den Hoven (2014) en Korsten (2013) zie ik ondersteuning voor de gedachte dat metaforen in de politiek worden ingezet als frame en ik zal in dit paper daarom gebruik maken van het concept van *framende metaforen* in de politiek.¹

2.5 Framende metaforen in de politiek

In de politiek worden allerlei maatschappelijke onderwerpen besproken. Zaken als bezuinigingen en sociale zekerheid laten het hart van de gemiddelde kiezer echter niet sneller kloppen. Metaforen kunnen discussies over zaken als sociale zekerheid terugbrengen tot eenvoudige, overzichtelijke tegenstellingen (Van der Spek, p. 342, 2012). Om het publiek te laten begrijpen wat er precies gaande is omtrent het onderwerp sociale zekerheid, kan een politicus dat onderwerp middels een metafoor vergelijken met een onderwerp waar het publiek al bekend mee is (Van den Hoven, p. 184, 2014), waardoor er een waarde of oordeel toegekend kan worden aan sociale zekerheid. Op deze manier wordt het onderwerp eenvoudiger en daarmee hoogstwaarschijnlijk begrijpelijker gemaakt. Bij het maken van een metaforische vergelijking gaat het niet slechts om gelijkenissen en verschillen, maar ook om voorkeuren, oordelen en waarden, om op deze manier de houding van het publiek ten opzichte van het onderwerp te kunnen beïnvloeden (Van den Hoven, p. 186, 2014). Eigenschappen van hetgeen reeds bekend is, worden dan toegekend aan hetgeen onbekend is. Een metafoor is een dergelijke manier om te vergelijken, om eigenschappen van het ene verschijnsel toe te kennen aan het andere.

¹ De termen 'frame' en 'metafoor' zal ik door elkaar gebruiken. Met beide termen doel ik op een 'metaforisch frame'.

In een metafoor wordt er onderscheid gemaakt tussen de *tenor* (dat waarmee er vergeleken dient te worden, iets dat al bekend is) en het *vehicle* (dat waarmee de vergelijking gedaan wordt, iets dat onbekend is). Een metafoor is een cognitief fenomeen. Hiermee wordt bedoeld dat het vergelijkingsproces, ook wel *mapping*, plaatsvindt in het hoofd van het publiek, waarbij er gebruik wordt gemaakt van voorkennis (Van den Hoven, p. 188, 2014). Bij een metaforische vergelijking *mapt* het publiek de eigenschappen van het vehicle op de tenor. De tenor zal het publiek vergelijken met de realiteit; hier wordt er gebruik gemaakt van voorkennis. Omdat het zich in het hoofd van het publiek afspeelt is dit is een mentaal proces.

Van den Hoven (p. 191, 2014) maakt onderscheid tussen conceptuele en creatieve metaforen. Conceptuele metaforen zijn metaforen die zijn ingebed in onze dagelijkse taal. ‘De weg loopt van Rome tot Parijs’, is hier een voorbeeld van. Een weg ‘loopt’ niet en kan daarom als een metafoor beschouwd worden. We zeggen dit echter zo vaak, dat we het niet langer opvatten als een metafoor. Een creatieve metafoor is in dit opzicht relevanter omdat het vaak om een argumentatieve vergelijking gaat waarbij het de bedoeling is eigenschappen van het vehicle op de tenor te mappen. In dit onderzoek zal ik daarom enkel creatieve metaforen analyseren. Het gebruiken van een creatieve metafoor is ook wat een politicus kan doen wanneer hij bijvoorbeeld zijn partij wil promoten. Het volgende voorbeeld heb ik verzonnen en dient ter illustratie van dit mappingsproces. ‘Kiezen voor het CDA, is als kiezen voor de zon. Zonder de zon geen dag, geen nacht, geen middag. Geen licht aan het einde van de tunnel’. De kiezer zal eigenschappen van de zon, het vehicle, mappen op de tenor, het CDA. In dit voorbeeld is het metafoor argumentatief ingezet.

Van den Hoven (2014) beweert dat een creatief metafoor een krachtig middel is voor een spreker. Hij stelt dat veel speeches gebaseerd zijn op de *leading metafoor*. Hiermee wordt een metafoor bedoeld dat voor een groot gedeelte de basis vormt van de structuur van de speech en voortdurend naar boven komt. Op deze manier kan een metafoor een krachtig middel zijn om een standpunt te verduidelijken (Van den Hoven, p. 218, 2014).

Kort samengevat kan een politicus gebruik maken van een framing-metafoor om een vergelijking te maken tussen een onderwerp waar het publiek minder of zelfs niet bekend mee is, en een onderwerp waar het publiek wél bekend mee is. Op deze manier kan een politicus de houding van publiek proberen te beïnvloeden. Immers, wie negatief staat tegenover een fenomeen als een tsunami, zal dit waarschijnlijk ook

staan tegenover ‘een tsunami van islamisering’. Het gevoel dat het publiek heeft bij het vehicle ‘tsunami’, wordt gemapt op de tenor ‘islamisering’. Omdat deze theorie goed aansluit bij de functies van taal zoals De Bruijn (2014) die omschrijft, met name op het oordeel dat we vormen en op de associaties die standpunten oproepen (p. 17), zal ik deze theorieën als uitgangspunt nemen in dit onderzoek naar metafoorgebruik in de politiek.

2.6 Reacties op het metaforisch frame

De Bruijn (2010) diept de kracht van een metaforisch frame verder uit. Hij betoogt dat een pakkend en relevant frame vaak ‘zelfbevestigend’ is. Gebeurtenissen die in het frame passen, krijgen namelijk extra aandacht, waardoor de juistheid van het frame wordt bevestigd. Wat niet in het frame past, krijgt minder of zelfs geen aandacht (De Bruijn, p. 12-13, 2010). De opponent in een debat wordt hiermee op achterstand gezet. Voordat de opponent zou toekomen aan een eigen argumentatie, zal hij eerst allerlei beelden die door het metaforisch frame zijn opgeroepen moeten ‘demonteren’. De opponent zit daardoor in het defensief. En niet alleen dat, betoogt De Bruijn (2010). Wanneer een opponent in het ‘frame’ van de spreker stapt, wordt het frame herhaald. En juist wanneer een frame herhaaldelijk aan bod komt, lijkt het bevestigd te worden. De ontkenning van het frame is daarom vaak de bevestiging van het frame. Dit is ook wat Lakoff (2004) betoogt: “This gives us a basic principle of framing, for when you are arguing against the other side: Do not use their language. Their language picks out a frame – and it won’t be the frame you want” (p. 3). Het kan voor een opponent dus lastig zijn zich tegen een metaforisch frame te verdedigen.

2.6.1 Reframing en het concurrerende frame

De Bruijn (2010) formuleert strategieën om met frames van de politieke tegenstander om te gaan (p. 43-51). Een opponent kan gebruik maken van *reframing*. Bij *reframing* haakt de opponent aan bij het gebruikte frame, maar verdraait dit frame zodanig, dat het frame in eigen voordeel werkt. Op deze manier wordt de tegenstander in het debat op achterstand gezet. Een andere strategie is het gebruikmaken van een *concurrerend frame*. Er wordt dan een frame ontwikkeld dat gericht is op een ander onderwerp waarop de tegenstander minder geprofileerd is. Op die manier kan duidelijk worden

gemaakt waar de tegenstander geen aandacht aan heeft besteed, of kan het publiek op andere gedachten gebracht worden.

Een plausibele aanvulling op de theorie van De Bruijn (2010), is dat een metafoor volkomen genegeerd kan worden door er als het ware ‘overheen’ te praten. Een voordeel hiervan zou kunnen zijn dat de metafoor, door deze niet meer te noemen, niet lang onder de aandacht zal blijven. Immers, door de metafoor in een reactie te negeren kan er wellicht inhoudelijk ingegaan worden op het aangedragen standpunt, zonder dat er te veel aandacht besteed wordt aan de metafoor die gebruikt is. Een laatste plausibele aanvulling op de theorie van De Bruijn (2010) lijkt mij dat in de reactie zowel de metafoor als het gemaakte standpunt genegeerd wordt. Een nadeel van een van deze strategieën zou kunnen zijn dat de gebruikte metafoor maar een enkele keer weer genoemd hoeft te worden, en hoogstwaarschijnlijk direct herkend zal worden door het publiek. Hiervan uitgaande zou de opponent het beeld in het hoofd van het publiek moeten blijven ‘demonteren’, om zo een eigen standpunt over te kunnen dragen.

2.7 Politieke debatten in Nederland

In de Tweede Kamer worden plenaire debatten gehouden waarbij politieke kwesties aan bod komen zoals bezuinigingen, sociale zekerheid of immigratie. Een plenair debat is een debat waaraan alle Tweede Kamerleden kunnen deelnemen (<http://www.tweedekamer.nl>). Vrijwel alle plenaire debatten kunnen worden bijgewoond en/of live online bekeken worden. De plenaire debatten zijn ook terug te zien op de verscheidene websites. Op de website van de Tweede Kamer wordt het verloop van een plenair debat als volgt beschreven:

Tijdens vergaderingen debatteren Kamerleden met de minister of staatssecretaris en zo nodig met elkaar. Zij spreken via de Voorzitter. Sprekers richten zich dus tot de Voorzitter en niet rechtstreeks tot elkaar. Sprekers kunnen elkaar onderbreken in hun betoog en scherpe vragen stellen, de interrupties. In de plenaire zaal kunnen Kamerleden gebruik maken van de interruptiemicrofoons die tegenover het spreekgestoelte van het kabinet staan. Kamerleden hebben een van tevoren afgesproken spreektijd van een aantal

minuten. Eventuele interrupties en antwoorden daarop vallen buiten de spreektijd. Daardoor kan een debat lang duren (http://www.tweedekamer.nl/hoe_werkt_het/de_tweede_kamer_vergadert/het_debat/index.jsp).

Zoals uit deze omschrijving van een debat blijkt, gaat het bij een plenair debat om het houden van een betoog. Een betoog is argumentatief. De spreker houdt een betoog en dat betoog kan onderbroken worden (de interruptie). Van belang daarom is dat een politicus zijn standpunt goed kan verdedigen. Omdat plenaire debatten publiek zijn - ze kunnen bijgewoond worden en online (achteraf) bekeken worden - is het voor een spreker van belang niet alleen de opponent in het debat te overtuigen, maar ook het toeschouwende publiek. Plenaire debatten zijn voor politici daarom een geschikte gelegenheid om gebruik te maken van metaforische frames, om zo de opponent, de andere aanwezigen in de plenaire zaal en het publiek ervan te overtuigen dat het standpunt dat zij aandragen de juiste is. In dit onderzoek zal ik daarom plenaire debatten in de Tweede Kamer als casus nemen, om een analyse te kunnen maken op het gebruik van metaforische frames.

Het moge nu duidelijk zijn dat politiek benaderd kan worden als een taalspel. De jargonbrigade is een activiteit van jongerenorganisatie NJR, die in Nederland het taalgebruik van Tweede Kamerleden controleert op begrijpelijkheid. Jaarlijks reikt de brigade de Klaretaalprijs uit voor het duidelijkst sprekende Kamerlid. Een andere prijs die jaarlijks wordt uitgereikt is de 'Nederlands politicus van het jaar', waarbij er naast het succes van de politicus gelet wordt op de manier waarop een politicus zichzelf presenteert. Naast prijzen die uitgereikt worden voor taalgebruik, is er ook veel literatuur te vinden die ingaat op het taalgebruik van politici. Een opvallend geval hierbij is Wilders.

2.8 Het taalgebruik van Wilders in debat

Geert Wilders is partijleider van de Partij voor de Vrijheid (PVV) en namens deze partij fractieleider in de Tweede Kamer. Niet alleen is hij in 2007 tot Nederlands politicus van het jaar verkozen, ook won hij de Klaretaalprijs en zijn er meerdere boeken en artikelen gewijd aan het jargon van Wilders. Met name Jan Kuitenbrouwer, in zijn boek *De woorden van Wilders en hoe ze werken* (2010) en Hans de Bruijn, in zijn boeken *Framing; over de macht van taal in de politiek* (2014) en *Geert Wilders in debat; over de framing en reframing van een politieke boodschap* (2010), hebben veel beweringen gedaan over het taalgebruik van Wilders. Naast deze boeken zijn er tevens talloze artikelen en andere publicaties op het internet te vinden omtrent de jargon van Wilders. Kuitenbrouwer noemt hem door zijn hele boek heen een ‘taaltovenaar’ (2010). Ook taalkundige Jaap de Jong is het taalgebruik van Wilders niet onopgemerkt gebleven:

‘We wisten dat hij écht veel kon,’ sprak hij die avond in de uitzending, ‘we wisten dat hij een vlijmscherp spreker is... ‘Ik denk inderdaad dat hij ons gaat verrassen. We hebben hier iemand die de retorische pijngrens steeds verder gaat optrekken, de metaforen die hij gebruikt, het cynisme dat hij opbouwt, de schitterende herhalingen...ik denk inderdaad dat hij steeds beter wordt.’
(Kuitenbrouwer, p. 12-13, 2010).

Kuitenbrouwer (2010) behandelt in zijn boek het frame- en metafoorgebruik van Wilders. Ook De Bruijn (2010; 2014) schrijft hierover.

Uit de door mij gevonden literatuur leid ik af dat Wilders gebruik maakt van metaforen die als frame kunnen werken. In de boeken van De Bruijn en Kuitenbrouwer wordt een beschouwing gegeven van de woorden van Wilders. Ze lichten toe hoe zijn woorden werken door middel van concepten als framing en metaforiek. Daarbij maken zij gebruik van onder andere debatten in de Tweede Kamer en de uitspraken van Wilders die daarin gedaan zijn.

In lijn met de door De Bruijn ontworpen strategieën om je te verweren tegen een metaforisch frame en de andere door mij behandelde theorieën die de krachtige

functie van een metaforisch frame ondersteunen, wil ik me daarom in dit onderzoek gaan richten op responsen van Kamerleden.

3. Methode

3.1 Onderzoeksvraag

Als Wilders daadwerkelijk gebruikmaakt van metaforische frames, framing inderdaad een krachtige manier is voor een spreker om zijn standpunt te ondersteunen of te benadrukken én het daarnaast lastig blijkt te zijn je te verweren tegen een dergelijk metaforisch frame, op welke manier wordt daar dan eigenlijk op gereageerd in debatten in de Tweede Kamer? Met andere woorden:

Op welke wijze wordt er in debatten in de Tweede Kamer gereageerd op het gebruik van metaforische frames door Wilders?

3.2 Corpus

Om antwoord te kunnen geven op bovenstaande onderzoeksvraag, heb ik een corpus samengesteld bestaande uit plenaire debatten in de Tweede Kamer. Deze debatten zijn te vinden onder ‘Handelingen’, online beschikbaar via <http://overheid.nl>. De debatten heb ik geselecteerd door ten eerste veelbekeken plenaire debatten in de Tweede Kamer op *Youtube* te bekijken. Vervolgens heb ik door middel van steekwoorden deze debatten teruggezocht op <http://overheid.nl>.²

In dit onderzoek zal ik tien fragmenten uit Tweede Kamer debatten analyseren (zie Bijlage A). In elk fragment wordt tenminste één metafoor ingezet door Wilders. In enkele fragmenten komt het voor dat Wilders in zijn betoog meerdere metaforen achter elkaar inzet.

Het fragment zal aanvangen met het gebruik van een metaforisch frame en zal doorlopen totdat het frame is ‘dodgebloed’, oftewel, in het verdere debat niet meer aan de orde komt. Op deze manier wordt het voor mij mogelijk de effecten van het

² Doordat ik selectief ben geweest in het selecteren van de te analyseren debatten, kan dit invloed hebben op de resultaten van dit onderzoek. Zie: Discussie

metaforisch frame voor het verloop van het debat te analyseren. Vanwege de voor mij beschikbare tijd zal de focus echter liggen op de eerstvolgende reactie na het metaforisch frame om zodanig de al dan niet gebruikte strategie van deze reactie te analyseren.

3.3 Analyse

Ik heb gekozen voor een analyse van de fragmenten, omdat ik hoop aan de hand van deze analyse op een beredenerende wijze, met terugkoppelingen naar door mij behandelde literatuur, een uitspraak te kunnen doen over de adequaatheid van de reacties van Kamerleden.

Om deze uitspraak te kunnen doen zal ik elk fragment analyseren aan de hand van een aantal vragen (zie Bijlage B). Deze vragen heb ik samengesteld door te kijken naar de wijze waarop Van den Hoven (2014), De Bruijn (2010; 2014) en Kuitenbrouwer (2010) metafoorgebruik hebben geanalyseerd.

Ten eerste zal ik bepalen op welke wijze er het meest frequent gereageerd wordt. Deze frequentie bepaal ik op basis van het antwoord op vraag 2e: “Van welke strategie wordt gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?” (Zie Bijlage B en C). In totaal zijn vier strategieën gedefinieerd, namelijk ‘concurrerend frame’, ‘reframing’ ‘wel ingegaan op inhoudelijk standpunt’ en ‘niet ingegaan op inhoudelijk standpunt’. Waar er in de reactie geen gebruik wordt gemaakt van een frame, zal ik een onderscheid maken tussen reacties waar wél inhoudelijk wordt ingegaan op het door Wilders aangedragen standpunt en waar níet inhoudelijk wordt ingegaan op het aangedragen standpunt. Om dit vast te kunnen stellen maak ik gebruik van het antwoord op vraag 2f: “Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?” en vraag 2h: “In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?”. Het standpunt van Wilders wordt behandeld in vraag 1d: “Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?” (Zie Bijlage B en C). Door de antwoorden van vraag 2f en 2h met het antwoord op vraag 1d te vergelijken zal bepaald kunnen worden of er wel of niet inhoudelijk wordt ingegaan op het door Wilders aangedragen standpunt. In reacties waar gebruikt wordt gemaakt van de strategie ‘concurrerend frame’ of ‘reframing’ zal ik eveneens onderscheiden of er met het betreffende frame al dan niet inhoudelijk wordt ingegaan op het door

Wilders aangedragen standpunt (vraag 2e, bijlage B): “Van welke strategie wordt gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. *Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?*”.

Naast de frequentie van de gebruikte strategieën zal ik kijken naar het effect van deze strategieën op het vervolg van het debat: “Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?” (vraag 3e, bijlage B en C). Met ‘defensief’ doel ik op een aanvallend weerwoord op de reactie van het betreffende Kamerlid. Een weerwoord beschouw ik als inhoudelijk wanneer Wilders in gaat op het standpunt dat in de reactie van het Kamerlid wordt uitgedragen en als niet-inhoudelijk wanneer Wilders zijn standpunt voortzet. Door het antwoord op vraag 3e te koppelen aan het antwoord op vraag 2e: “Van welke strategie wordt gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?”, vraag 2f: “Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?” en het antwoord op vraag 2h: “In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders”, zal ik bepalen wat de meest adequate manier lijkt te zijn om te reageren. De reactie van het betreffende Kamerlid zal ik beschouwen als inadequaat wanneer Wilders zijn standpunt zonder inhoudelijk weerwoord het kunnen voortzetten en zonder daarbij in het defensief te schieten. De volledige analyse van ieder fragment is te vinden in bijlage C. Ieder fragment wordt aan de hand van dezelfde vragen geanalyseerd (zie bijlage B).

In elk fragment zijn de gebruikte metaforen onderstreept. Het volgende voorbeeld dient ter illustratie van de wijze waarop de tenor en het vehicle worden weergegeven.

Kiezen voor **het CDA [VEHICLE]**, is als kiezen voor **de zon [TENOR]**.
Zonder **de zon** geen dag, geen nacht, geen middag. Geen licht aan het einde van de tunnel

Indien er in de reactie eveneens gebruik wordt gemaakt van een metafoor, zal deze ook onderstreept worden. Is dit niet het geval, zal ik verder ingaan op standpunten die in de reactie(s) worden aangedragen. De tenor en het vehicle in de metafoor worden naast onderstreept ook vetgedrukt. Wordt er gebruik gemaakt van meerdere

metaforen, zal ik de tenor en het vehicle nummeren (tenor²/vehicle²). Op deze manier is het bij het beantwoorden van de analyserende vragen overzichtelijk welk antwoord betrekking heeft op welke metafoor.

Aan de hand van deze analyse hoop ik op een beredenerende wijze, met terugkoppelingen naar door mij behandelde literatuur, een uitspraak te kunnen doen over de adequaatheid van de reacties van Kamerleden.

4. Analyse

4.1 De frequentie van gebruikte strategieën

De frequentie van de gebruikte strategieën is bepaald op basis van het antwoord op vraag 2e: “Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?” (zie Bijlage B en C). In totaal zijn vier strategieën gedefinieerd, namelijk ‘concurrerend frame’, ‘reframing’, ‘wel ingegaan op inhoudelijk standpunt’ en ‘niet ingegaan op inhoudelijk standpunt’.

In de tien door mij analyseerde fragmenten wordt er in de reactie drie keer gebruik gemaakt van een concurrerend frame. Hiervan is er twee keer niet inhoudelijk ingegaan op het standpunt en één keer wel. Het meest, zes keer, is gebruik gemaakt van een inhoudelijke respons. Tweemaal wordt er in de reactie zowel niet inhoudelijk ingegaan op het door Wilders aangedragen standpunt, als gebruik gemaakt van een frame. Reframing zonder een inhoudelijke respons is in de door mij geanalyseerde fragmenten niet voorgekomen.

Uit deze frequentieanalyse komt naar voren dat er in de minderheid van de reacties gebruik wordt gemaakt van reframing of een concurrerend frame. In de meerderheid wordt er gebruik gemaakt van een inhoudelijke weerwoord, zonder het gebruik van reframing of een concurrerend frame.

4.2 Het effect van de gebruikte strategieën op het verloop van het debat

Naast de frequentie van de gebruikte strategieën is gekeken naar het effect hiervan op het verloop van het debat. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijke weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders in de door mij geanalyseerde debatten nodig om in het defensief te gaan zitten? (zie vraag 3e, bijlage B en C).

Door het antwoord op vraag 3e te koppelen aan het antwoord op vraag 2e: “Van welke strategie wordt gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?”, vraag 2f: “Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?” en het antwoord op vraag 2h: “In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders”, wordt een aantal zaken duidelijk.

Onafhankelijk van het gebruik van een frame en zonder een inhoudelijk weerwoord lijkt Wilders zijn betoog te kunnen voortzetten zonder in hierbij in het defensief te schieten. Echter, wanneer er in de reactie wél inhoudelijk wordt ingegaan op het standpunt dat Wilders aandraagt, blijkt Wilders zijn betoog in het defensief voort te zetten. In fragment 4 en 5, waar er in de reactie naast het gebruik van een frame, inhoudelijk commentaar wordt gegeven, vervolgt Wilders zijn betoog in het defensief. In de fragmenten 6, 7, 8 en 9, waar er wél inhoudelijk commentaar wordt gegeven maar géén gebruik wordt gemaakt van een frame, vervolgt Wilders zijn betoog eveneens in het defensief. In fragment 1 en 3, waar gebruik wordt gemaakt van een concurrerend frame, maar géén inhoudelijk commentaar wordt gegeven, vervolgt Wilders zijn betoog zonder een inhoudelijk weerwoord. In fragment 2 en 10 waar zowel geen inhoudelijk commentaar wordt gegeven als geen gebruik wordt gemaakt van een frame, vervolgt Wilders zijn betoog zonder in het defensief te schieten.

Kort samengevat blijkt uit de analyse dat de meeste gebruikte wijze om te reageren inhoudelijk van aard is. Daarnaast blijkt een inhoudelijk weerwoord de meest effectieve manier om tot Wilders door te dringen, hij lijkt in de andere gevallen immers zijn betoog te vervolgen. Het gebruiken van een frame in de reactie lijkt op basis van deze analyse niet bepalend te zijn voor een adequate reactie. Immers, in alle gevallen waar gebruik wordt gemaakt van een inhoudelijke reactie, schiet Wilders in

het defensief, terwijl dit niet het geval waar er in de reactie (ook) gebruik wordt gemaakt van een frame.

5. Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

Op welke wijze wordt er in debatten in de Tweede Kamer gereageerd op het gebruik van metaforische frames door Wilders?

Tevens wilde ik aan de hand van deze analyse op een beredenerende wijze, met terugkoppelingen naar door mij behandelde literatuur, een uitspraak kunnen doen over de adequaatheid van de reacties van Kamerleden.

Op basis van de door mij gevonden resultaten kan ik stellen dat er in meer dan de helft van de door mij geanalyseerde gevallen gebruik wordt gemaakt van een inhoudelijke respons; er wordt ingegaan op het door Wilders aangedragen standpunt. Van reframing en concurrerende frames wordt ook gebruikt gemaakt, echter lijkt het gebruik hiervan in dit onderzoek onafhankelijk te zijn van de voortzetting van het debat. Een concurrerend frame mét inhoudelijk weerwoord heeft voor het verloop van het debat namelijk hetzelfde effect als een inhoudelijke weerwoord zónder het gebruik van een concurrerend frame. Waar er niet gebruik wordt gemaakt van een inhoudelijke dan wel een framende respons, wordt er commentaar gegeven op het taalgebruik of uitspraken van Wilders. Na dit commentaar zet Wilders zijn betoog voort.

In lijn met deze bevindingen stel ik dat de meest adequate manier om te reageren, een reactie is waarbij er inhoudelijk wordt ingegaan op het standpunt dat Wilders aandraagt. Het gebruik van een frame lijkt Wilders te negeren, commentaar wat niets met het onderwerp van zijn betoog te maken heeft eveneens. Echter, een weerwoord gericht op de inhoudelijke zaken die Wilders naar voren brengt, lijkt het meest effectief om tot Wilders door te dringen. Dit lijkt in tegenspraak te zijn met De Bruijn, die betoogt dat iets wat niet in het frame past, minder of zelfs geen aandacht krijgt. Hij stelt dat de opponent hiermee op achterstand gezet wordt omdat voordat de opponent toekomt aan een eigen argumentatie, hij eerst allerlei beelden moet

‘demonteren’. Wellicht is het echter niet de vorm van de reactie die invloed heeft of de opponent op achterstand wordt gezet, maar de inhoud ervan.

6. Discussie

Om de waarde van dit onderzoek te kunnen bepalen is het van belang kritisch te kijken naar de aard van dit onderzoek.

Ten eerste is voorop te stellen dat het door mij gebruikte corpus klein van aard is. Een corpus van tien fragmenten geeft geen representatief beeld van alle debatten in de Tweede Kamer. Om deze reden zijn de door mij gevonden resultaten lastig te generaliseren. Daarnaast heb ik vanwege de voor mij beschikbare tijd slechts delen van debatten geanalyseerd, in plaats van het hele debat waarin de metafoor gebruikt werd. De gebruikte metaforen en gegeven reacties zouden in het langere vervolg van het debat meer gevolgen kunnen hebben.

Van belang zou ook de context van de metafoor kunnen zijn. De metaforen die door Wilders in de fragmenten zijn ingezet, zijn vrijwel altijd omlijnd door een groter verhaal. De metafoor is niet het enige middel geweest om zijn standpunt kenbaar te maken. Als gevolg hiervan hoeft de reactie van een Kamerlid geen direct reactie te zijn geweest op de metafoor, maar op het betoog om de metafoor heen. De invloed van de metafoor zou beperkt kunnen worden wanneer het betoog eromheen de overhand neemt. Hierdoor is niet noodzakelijk de metafoor waarop gereageerd kan worden.

Tevens is het enige empirische onderzoek dat ik heb kunnen vinden met betrekking tot de framing effecten van metaforen, het onderzoek van Thibodeau & Boroditsky (2011). Om een zekere uitspraak te kunnen doen over de framende effecten van metaforen, ook in de politiek, zou meer empirisch onderzoek gedaan moeten worden. Het is met oog dit gegeven discutabel of het metafoorgebruik van Wilders überhaupt een effect zou moeten of kunnen hebben. In vervolgonderzoek zouden de framende effecten van de metaforen van Wilders eerst onder publiek getoetst kunnen worden.

Ik heb verschillende theorieën besproken die stellen dat een metafoor argumentatief ingezet kan worden en als hulpmiddel zouden kunnen dienen om iemand te overtuigen. Het mappen van informatie over het vehicle op de tenor kan iemand

nieuwe informatie geven over iets waar diegene minder of niet bekend mee is. Echter lijkt het mij plausibel dat politici door de aard van hun politieke standpunt überhaupt al met een andere visie naar de werkelijkheid kijken. Om deze reden lijkt een politicus, met veel kennis van zaken, moeilijker te overtuigen dat publiek dat minder kennis heeft. Immers, een politicus staat voor de idealen van zijn eigen partij en zal hier aannemelijk veel kennis van hebben. Het is plausibel te denken dat de kennis van besproken onderwerpen van een politicus groter is dan van het gemiddelde publiek.

Daarnaast heb ik in mijn conclusie een uitspraak gedaan over de adequaatheid van reacties van Kamerleden. Of Wilders zijn betoog zonder inhoudelijk weerwoord, zonder in het defensief te schieten, heeft kunnen voortzetten, heb ik als criterium genomen voor een adequate reactie. Om zeker te kunnen zijn van dit criterium is het echter van belang de effecten hiervan te onderzoeken. Wat is eigenlijk het effect op de lange termijn wanneer Wilders zonder weerwoord zijn betoog kan voortzetten? Is een adequate reactie wel een reactie die ervoor zorgt dat Wilders een inhoudelijk weerwoord dient te geven? Daarnaast acht ik de inhoudelijkheid van de reacties van Kamerleden überhaupt discutabel; het lijkt alsof veel Kamerleden in hun reactie meer neigen naar het uiteenzetten van een eigen standpunt, zonder daarbij écht diep in te gaan op wat er gezegd is. Het lijkt op deze manier meer een uitwisseling van standpunten dan een debat/discussie.

Tevens, zoals al in een voetnoot opgemerkt, ben ik selectief geweest in het selecteren van de debatten. Wilders zou een specifiek geval kunnen zijn in het gebruik van metaforiek en Kamerleden zouden hierdoor bijvoorbeeld meer op de persoon dan op het gebruik van metaforiek kunnen reageren. Daarnaast zouden, vanwege het gegeven dat de door mij geanalyseerde fragmenten veel bekeken zijn op *Youtube*, de debatten die ik geselecteerd heb van een bepaald kaliber kunnen zijn. Ze zijn immers vast niet zonder reden hits op *Youtube*.

Tot slot is het mij tijdens het analyseren van de fragmenten opgevallen dat er een verschil zit in de wijze waarop Kamerleden de metafoor die zij gebruiken, uiteenzetten. Er zijn voorbeelden waar de metafoor helemaal wordt uitgewerkt; het vehicle-domein en target-domein worden, lijkt het, voor het publiek 'uitgekauwd'. Echter zijn er ook voorbeelden waar het metafoor meer radicaal wordt neergezet; het

publiek moet dan zelf eigenschappen van het vehicle op de tenor mappen. Dit opvallende aspect is vanwege irrelevantie met betrekking tot de onderzoeksvraag buiten beschouwing gelaten, maar wordt vanwege haar opvallende karakter als ‘toegift’ in bijlage D kort verkend.

Om meer generaliserende uitspraken te kunnen doen zou in vervolgonderzoek het door mij gebruikte corpus uitgebreid kunnen worden, zowel in lengte (de volledige debatten) als in hoeveelheid (het aantal debatten). De ingezette metaforen zouden vervolgens eerst getoetst moeten worden op framende effecten. Dit zou onder de bevolking gedaan kunnen worden, maar doeltreffender zou het wellicht zijn om framing effecten op politici te toetsen.

7. Referenties

De Bruijn, H. (2010). *Geert Wilders in debat: Over de framing en reframing van een politieke boodschap*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers

De Bruijn, H. (2014). *Framing: Over de macht van taal in de politiek*. Amsterdam/Antwerpen: Atlas Contact

Jong de., J. (2012). Waarom maken politici graag gebruik van framing? Over de kracht van beelden. Geraadpleegd via: <http://www.taalcanon.nl>

Kuitenbrouwer, J. (2010). *De woorden van Wilders en hoe ze werken*. Amsterdam: De Bezige Bij

Korsten, F.A. (2013). 'Framing' in de politiek: Over politiek als taalstrijd. Geraadpleegd via: <http://www.arnokorsten.nl>

Lakoff, G. (1996). *Moral politics: How Liberals and Conservatives Think*. Chicago: University of Chicago Press

Lakoff, G., Dean, H., Hazen, D. (2004). *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate*. Vermont: Chelsea Green Publishing

Thibodeau, P.H., & Boroditsky, L. (2011). Metaphors we think with: The role of metaphor in reasoning. In: *Plosone*, 6(2), 1-11

Van den Hoven, P. (2014). Gold Mining: The art of rhetorical discourse analysis. Manuscript submitted for publication

Bijlagen

Bijlage A –Fragmenten

Fragment 1

De heer **Wilders** (PVV):

Nu niet, dat is waar. De heer Cohen is de medeklungelaar van dit kabinet. Ik wil niet iedere keer beginnen over "de grote gedoger", hoewel ik het zelf wel heel leuk vind, zeg ik tegen de collega's van de PvdA-fractie. Het is natuurlijk wel waar. Of het nu gaat over het geklungel van het kabinet over Europa, of het nu gaat over de pensioenproblematiek, **de heer Cohen [TENOR] is het schoothondje van dit kabinet [VEHICLE]. De heer Cohen [TENOR] is eigenlijk een beetje de bedrijfspoedel van Rutte I [VECHILE]. De heer Rutte** loopt met u aan het lijntje over straat. U mag een keer keffen en tegen een boom aanplassen. U mag een keer blèren

De **voorzitter**:

Mijnheer Wilders ...

De heer **Wilders** (PVV):

De heer Cohen mag een keer blèren, maar uiteindelijk, als **de heer Rutte** weer thuis is, springt hij weer bij hem op schoot en verandert er niets. Denkt **de heer Cohen** dat de PvdA-kiezer **de heer Cohen** heeft gekozen om een oppositieleider met tanden te zijn of **de bedrijfspoedel van Rutte I?**

De heer **Cohen** (PvdA):

Het verhaal van **de heer Wilders** doet mij ongelooflijk denken aan **een kleuter die naar zijn moeder toegaat en zegt: ik wil niet naar school.** De moeder zegt: je moet naar school. Maar de kleuter blijft roepen: ik wil niet naar school. Uiteindelijk is het effect natuurlijk dat hij naar school gaat. Dat doet **de heer Wilders** voortdurend: afleiden van zijn eigen gedrag en daarmee net doen alsof het aan de PvdA ligt omdat zij het kabinet zou steunen. Als **de heer Wilders** het wil, kan hij vandaag een einde maken aan dit kabinet. Dat kan. Ik kan mij dit ook voorstellen, gegeven de kritiek die hij heeft op hoofdpunten die dit kabinet uitvoert. Let wel: op hoofdpunten. De heer Wilders is het daar niet mee eens. Als ik vandaag een motie van wantrouwen zou indienen, zou hij haar echter niet steunen. De heer Wilders is degene die de stekker uit dit kabinet kan trekken en niemand anders.

De heer **Wilders** (PVV):

Er kan maar één conclusie zijn, namelijk dat de heer Cohen toegeeft. Hij heeft immers geen weerwoord op mijn stelling dat hij de grote gedoger en **bedrijfspoedel van Rutte I** is. Ik denk dat niet alleen, de PvdA-kiezer denkt dat ook.

De heer **Cohen** (PvdA):

Daar is die **kleuter** weer ...

De heer **Wilders** (PVV):

Wat blijkt uit onderzoek? Vier op de vijf PvdA-kiezers zien in de heer Roemer de oppositieleider. Slechts een minderheid – naar ik meen een op vijf PvdA-kiezers – ziet in de heer Cohen de leider van de oppositie. U kunt mij een **kleuter** noemen ...

De **voorzitter**:

Mijnheer Wilders, via de voorzitter.

De heer **Wilders** (PVV):

De heer Cohen kan mij een **kleuter** noemen, maar vier op de vijf van zijn eigen kiezers noemt hij dan ook een **kleuter**. Zij vinden namelijk dat de heer Cohen geen steun moet geven aan het pensioenakkoord en dat hij geen steun moet geven aan Europa. De eigen PvdA-achterban kiest voor de heer Roemer en niet voor de heer Cohen als oppositieleider. Hij kan zeggen wat hij wil, maar hij is **de bedrijfspoedel van Rutte I**.

De heer **Cohen** (PvdA):

Dat lijkt mij voorlopig wel genoeg "**gekleuter**".

Fragment 2

De heer **Wilders** (PVV):

Voorzitter. Donderdag was een prachtige dag voor Nederland. De vlag kon uit en ging bij mij thuis ook uit. Op zich was het natuurlijk ook wel een prestatie: het slechtste kabinet aller tijden, daar dan ook nog eens de slechtste minister van zijn, en het dan toch nog anderhalf jaar volhouden. Eigenlijk toch ook wel een beetje een felicitatie waard. Toegegeven, wij zullen mevrouw Vogelaar ook wel een beetje gaan missen. Van zeldzaam weerzinwekkende teksten over dat de boerka moet kunnen, haar capitulatiegebrabbel over de islamisering van onze cultuur en haar schitterende mediaoptreden bij Geenstijl. Wat kon die vrouw goed zwijgen!

Ik heb hier, vanuit deze plek, de ex-minister eens gekwalificeerd als "knettergek". Ik zie nu dat **Wouter Bos het eigenlijk gewoon met mij eens [TENOR]** is, want hij had de dwangbuis al klaar liggen, terwijl de patiënt [VEHICLE] nog in de waan verkeerde dat zij [TENOR] toch echt goed bezig en herstellende was. Afgelopen vrijdag mocht mevrouw Vogelaar uithuilen bij het televisieprogramma NOVA. De Volkskrant beschrijft het interview door Clairry Polak als "twee oudere linkse vriendinnen, in gesprek aan een cafétafeltje." De Volkskrant had zelfs niet gek opgekeken als zij er ook een shaggie bij waren gaan rollen. Ja, voorzitter, ook daar zit natuurlijk een pijnpunt. Op welke brokkenpiloot moet die linkse publieke omroep zich nu gaan richten, nu deze kamikazevlieger is vertrokken? Clairry, wij voelen met je mee in deze donkere dagen.

Het was vaak lachen, gieren, brullen met gekke Ella. Maar met een lugubere en zwarte ondertoon. Dit jaar haalt het kabinet weer tienduizenden immigranten naar Nederland.

Mevrouw **Hamer** (PvdA):

Ik weet dat er een brief bij de Voorzitter is gekomen over het taalgebruik in deze Kamer. Ik heb begrepen dat het Presidium heeft besloten dat wij daar zelf beter op moeten letten. Ik wil daar graag nu een beroep op doen. Mensen "gekke Ella" noemen, dat vind ik geen woorden. Ik wil dat de heer Wilders daarvan afstand neemt.

De heer **Wilders** (PVV):

U kunt honderdduizend brieven sturen, maar ik neem er geen millimeter afstand van.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks):

Uw woordkeuze is een, maar mevrouw Vogelaar kan zich als een gevolg van de keuzes van de Partij van de Arbeid niet verweren in dit debat. Dat betekent dat je je enigszins moet matigen, omdat zij niet op haar beurt tegen u kan zeggen: gekke Geert, ondanks dat u daarvoor wel aanleiding geeft.

De heer **Wilders** (PVV):

Voor mij is ze welkom, ze had ieder moment mogen komen. Wat u al zegt: het ligt niet aan mij dat zij hier niet is. Ik zeg wat ik vind, en ik vind gekke Ella, dus ik zeg dat zo vaak en wanneer ik ook maar wil.

Mevrouw **Hamer** (PvdA):

Ik wil dat de voorzitter hiervan afstand neemt.

De heer **Wilders** (PVV):

Dat lijkt mij niet de taak van de voorzitter, maar goed. Ik vervolg mijn betoog, voorzitter.

Fragment 3

De heer **Wilders** (PVV):

Ik denk niet dat het lang duurt voordat het eerste Job Cohen Plein in Athene wordt geopend. Dat is het plein om de heer Cohen en de Partij van de Arbeid te bedanken voor het aan een meerderheid helpen van dit kabinet om 100 mld. over te maken aan de Grieken. Aan de andere kant: als het gaat om de pensioenen zullen de kiezers van de Partij van de Arbeid – dit is het tweede grote punt waar de heer Cohen zijn ziel en zaligheid aan heeft verkocht, zonder maar iets terug te krijgen, ten koste van de mensen die dadelijk pas op hun 67ste kunnen stoppen met werken – dat Cohen niet in dank afnemen. Dus kom mij nu niet aan met kritiek op de PVV, u [TENOR] bent het schoothondje, de poedel van dit kabinet [VEHICLE]. Dat doet pijn, maar nogmaals, het blijft waar.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks):

Wat de heer Wilders tot nu toe in dit debat laat zien, is weer typisch zo'n voorspelbaar voorbeeld van arm Geertje. Hij zit zelf als een kat in het nauw

De heer **Wilders** (PVV):

Nee hoor!

Mevrouw **Sap** (GroenLinks):

... en hij probeert dat te verbloemen door de pijlen op anderen te richten. De heer Wilders [TENOR] baalt als een stekker van dit kabinet.

De heer **Wilders** (PVV):

Is dat zo?

Mevrouw **Sap** (GroenLinks):

Maar hij weigert de stekker [TENOR] eruit te trekken [VEHICLE]. Ik had nooit gedacht dat het zover moest komen, maar laat ik dan nu maar als vrouw aan de heer Wilders laten zien hoe je dat doet, de stekker [TENOR] eruit trekken [VEHICLE]. Hier hebben we het kabinet [VEHICLE], hier is de stekker, die de heer Wilders er vorig jaar in heeft gestoken [TENOR], want er is maar één Grote Gedoger in dit kabinet. Dat ze er nog zitten, ondanks het feit dat onder drie voor de heer Wilders pijnlijke beleidsdossiers zijn handtekening staat, is alleen maar te danken aan deze Grote Gedoger. Ik nodig de heer Wilders uit eens goed te kijken: zo gaat de stekker eruit.

(Mevrouw Sap trekt de stekker uit een meegebrachte contactdoos).

De heer **Wilders** (PVV):

Mijn conclusie is dat bij mevrouw Sap de stekker [TENOR] er nooit heeft ingezeten [VEHICLE]!

Mevrouw **Sap** (GroenLinks):

Ik doe het met alle plezier nog één keertje voor, want het dringt niet door! Kijk, de

heer Wilders, u hebt hem erin gestopt, zo haalt u hem eruit. Ik bied de heer Wilders graag aan om een electricien in te schakelen als hij het nog steeds niet snapt. Ik zal die zelfs met plezier voor hem betalen, want met uw grote woorden over wat er allemaal niet goed gaat met dit kabinet, hebt u als enige die stekker in handen. U bent de enige echte grote gedoger in deze Kamer. U kunt er vandaag nog een eind aan maken. Weest u een vent, toon moed en toon niet dat gedrag dat u niet vertoont. In Venlo hebben we daar een mooi woord voor: de heer Wilders gedraagt zich als een "meeksmol"

De heer **Wilders** (PVV):

Ik blijf erbij dat het goed zou zijn voor mevrouw Sap om een keer een dagje te gaan oefenen hoe je de stekker erin krijgt. Ik denk dat dat harder nodig is dan hoe je hem eruit haalt.

Ik zei het al: de eurofielen maken ons met opzet bang. Als we geen nieuwe miljarden naar Europa dragen, zo zeggen ze, zullen we een veelvoud van miljarden aan Spanje en Italië moeten besteden, en dat is niet zo.

Fragment 4

De heer **Wilders** (PVV):

Degene die dit allemaal mogelijk maakt, is de partij van de heer Cohen. Ik heb het al zes keer tegen mevrouw Thieme gezegd, dus als de heer Cohen niet met een originele interruptie komt, kan ik niet anders dan het herhalen: onze handtekening stond er niet onder, staat er niet onder en kunnen wij dus niet weghalen. Waarom is dit allemaal mogelijk, waarom is het mogelijk dat het kabinet honderden miljarden – tot nu toe honderd miljard naar Griekenland – van ons belastinggeld aan leningen en garanties gireert? Dat is omdat de Partij van de Arbeid, de partij van de heer Cohen, dit steunt. De partij van de heer Cohen steunt dit en daardoor kan dit gebeuren. Als de heer Cohen een beetje een vent is, zegt hij: **het is slecht voor Henk en Ingrid [VEHICLE] – in zijn geval voor Achmed en Fatima [TENOR] – en ik trek de steun in.**

De heer **Cohen** (PvdA):

Hou op met die flauwekul. Nu heb ik er echt genoeg van.

De heer **Wilders** (PVV):

Goed zo. Kom maar. Eindelijk een beetje pit.

De heer **Cohen** (PvdA):

De heer Wilders is er anders dan ik van overtuigd dat dit een beleid is dat op geen enkele manier door de beugel kan. Ik ben er, met het beleid dat de regering op dit punt voert, niet zo bang voor dat het met **Henk en Ingrid** verkeerd gaat. De heer Wilders is daar bang voor en hij verdomt het om daar de consequenties uit te trekken. En dát is pas echt laf. De heer Wilders heeft de gelegenheid om te zeggen: ik ga ze redden, **Henk en Ingrid**. Laat hij het doen. Als hij het niet doet, moet hij zijn mond houden.

De heer **Wilders** (PVV):

Ik zou ook ontzettend boos worden als ik te horen zou krijgen dat ik **de bedrijfspoedel van Rutte I** ben, en als ik in mijn achterhoofd weet dat dat waar is. Dat is natuurlijk ook heel vervelend voor degene tegen die dat wordt gezegd. Het zal je maar gezegd worden: **je bent degene die aan een lijntje wordt uitgelaten, een keer kan keffen, maar uiteindelijk volg je het kabinet toch, en je krijgt er niet eens iets voor terug!** Zelfs de SGP krijgt nog iets terug. De Partij van de Arbeid levert haar ziel en zaligheid in, en krijgt er een kruimeltje voor terug. De Partij van de Arbeid verkoopt zich aan Europa, het verkoopt de belangen van de ouderen met de pensioenakkoorden, die nu tot hun 67ste kunnen werken, en krijgt er niets voor terug. Ja, en als je dan de waarheid te horen krijgt – **"het poedeltje van het kabinet"** – dan doet dat pijn. Dat snap ik, dat gun ik de heer Cohen niet, maar het is wel waar.

De heer **Cohen** (PvdA):

Wat de heer Wilders doet, is de zaak volstrekt afleiden. Hij leidt de zaak af van waar het werkelijk om gaat: een politiek meningsverschil waaruit hij de consequentie niet wil trekken. Als hij een vent is, en als hij ervan overtuigd is dat dit slecht is voor het centrum van zijn achterban, laat hij daar dan de consequenties uit trekken, en laat hij ophouden met die flauwekul van hoe ik daar precies in sta. Daar gaat het allemaal niet

over, het gaat over het politieke meningsverschil. Dat laat hij gewoon lopen, en dat vind ik niet alleen onbegrijpelijk, maar ook onverantwoordelijk. Dat is precies de situatie waarin de heer Wilders zit: macht zonder verantwoordelijkheid. Laat hij daar nu eens een keer mee ophouden.

Fragment 5

De heer **Wilders** (PVV):

Mevrouw de voorzitter. Ik begin met een punt van orde over de vorige spreker. Daarmee bedoel ik natuurlijk de heer Pechtold. Ik vroeg mij af wat hij hier vandaag in deze zaal eigenlijk nog doet. Hij verkondigt overal, ook net weer toen hij hier stond, dat de PVV aan de macht is en hij zegt zelfs: "Wilders krijgt een marionetten [VEHICLE¹] kabinet [TENOR¹]." Hij stelt het voor alsof ik achter de schermen de baas ben en alsof ik de nieuwe premier ben van dit prachtige nieuwe kabinet. Dat is niet zo. Wij gedogen slechts, maar de heer Pechtold beweert overal dat ik een marionettenkabinet heb, ergo, dat ik de minister-president van dit land ben. Als dat zo is, herinner ik de heer Pechtold aan een dreigement, laat ik het een belofte noemen, om in het buitenland asiel aan te vragen op het moment dat ik het hier voor het zeggen zou krijgen. Beste mijnheer Pechtold [TENOR²], belofte maakt schuld. Ik ben bereid om vanavond, hoe laat het ook wordt, u te helpen met het inpakken van uw koffer. Neem uw morele superioriteit in die koffer [VEHICLE²] mee en vertrek uit Nederland [VEHICLE]!

De heer **Pechtold** (D66):

Ik heb inderdaad een keer schertsend in de wakkere krant gezegd dat, als de heer Wilders minister-president wordt – dat is hem overigens nog niet gelukt – ik asiel aan ga vragen. En wanneer de richtlijnen van andere landen zo worden als die van dit kabinet, ben ik bang dat ik er niet inkom. Daarom zal ik zorgen dat, hoelang dit onzalige kabinet ook zit, hij die laatste stap naar de Trêveszaal [TENOR] niet maakt, maar daar braaf als portier blijft staan [VEHICLE].

De heer **Wilders** (PVV):

Het was het proberen waard.

Fragment 6

De heer **Wilders** (PVV):

Ik had het over **de tsunami [VEHICLE] van islamisering [TENOR]**, mijnheer Pechtold. U moet mij geen woorden in de mond leggen die ik niet heb gebruikt.

De heer **Pechtold** (D66):

Er komen geen korans deze kant op, maar mensen.

De heer **Wilders** (PVV):

Het gaat mij om het proces, mijnheer Pechtold, van islamisering in Europa en Nederland. Iedereen in de Kamer mag daar om lachen. Neem echter van mij aan dat mijn fractie de nek blijft uitsteken en blijft knokken tegen een verdere islamisering van Nederland, hoe groot de weerzin in de Kamer tegen ons streven ook is. Veel mensen in Nederland zijn het met ons eens. Lach er maar om; wij [TENOR²] blijven als een horzel en een luis in de pels [VEHICLE²] dit probleem op de politieke agenda van Nederland zetten.

(geroffel op de bankjes van de fractie van de PVV)

De heer **Pechtold** (D66):

Kijk, er wordt geroffeld. Ik snap niet dat de best beveiligde man van heel Nederland deze slachtofferrol aanneemt. Kom toch op. Er komen geen boeken deze kant op, maar er komen mensen deze kant op en er zijn hier in Nederland al moslims. Leg mij nu eens uit waar het tussen een individu en een gemeenschap misgaat.

De heer **Wilders** (PVV):

Ook dat antwoord heb ik al gegeven. De islamitische ideologie staat volgens mij haaks op alles wat met vrijheid, democratie en de rechtsstaat te maken heeft. Er zijn in Nederland momenteel een miljoen moslims, maar ze zijn nog in de minderheid. Het klopt dat zij er niet allemaal letterlijk naar leven, maar kijk eens naar landen waar dat wel gebeurt. Kijk naar landen waar homo's wel worden opgehangen. Kijk naar landen waar vrouwen wel worden besneden. Los van wat de heer Pechtold van mijn film vindt, kijk naar een land als Indonesië, waar iemand de gevangenis ingaat omdat hij de film Fitna verspreidt. Over vrijheid van meningsuiting gesproken! Dat is een praktijk die wij niet willen. Wij zeggen niet dat iedere moslim niet deugt. Dat zal de heer Pechtold ons nooit horen zeggen, maar wij willen de praktijk van een groeiende islam, van een meer dominante islam, voorkomen. Daar zullen wij eeuwig tegen blijven vechten. Wees blij dat er nog iemand is die dat doet.

De heer **Pechtold** (D66):

Neen, want de heer Wilders generaliseert en discrimineert. Dat is het probleem. Hij ziet niet het verschil tussen de kleine groep mensen die radicaliseren en de grote groep mensen die hier juist komen om die radicalisering te ontlopen. Daarom komen homo's hier naartoe. Wij nemen het voor hen op. Daarom komen anderen die lijden

onder die regimes hier naartoe. Wij komen voor hen op. De heer Wilders werpt een enorme barricade op tussen zijn bijna ideologie, en een oplossing, maar daardoor komt er geen oplossing. Ik daag hem uit om het op te nemen voor degenen die hier verlichting willen vinden. Ik vraag hem nogmaals of een islamiet, gelovend in de Koran, hier vredelievend kan leven als individu.

De heer **Wilders** (PVV):

Natuurlijk. Ik heb in het debat van 6 september, waar de heer Pechtold bij was, gezegd dat, als de gewelddadige passages uit de Koran worden gescheurd [TENOR³], er een boekje overblijft dat zo dik is als de Donald Duck [VEHICLE³]. Zo gebeurt het ook in mijn film, maar dat is niet aan mij. Dat is aan de moslims. Ik heb toen ook verwezen naar het Nieuwe Testament dat na het Oude Testament is gekomen. Zo kan er ook een nieuwe Koran na een oude Koran komen waar al die intolerante en gewelddadige passages uit zijn gehaald. Ik nodig de moslims daartoe uit. Ik ga zelfs het land in om die discussie te voeren, niet alleen met mijn medestanders, maar ook met moslims.

De heer **Pechtold** (D66):

Dat verhoudt zich niet met de uitspraken van de heer Wilders dat de Koran geen verlichte versie kent en dat er alleen maar een radicale versie is.

De heer **Wilders** (PVV):

De heer Pechtold heeft mij niet goed verstaan.

De heer **Pechtold** (D66):

De heer Wilders spreekt zichzelf tegen.

De heer **Wilders** (PVV):

Neen.

Fragment 7

De heer **Wilders** (PVV):

Naast verovering is de islam ook uit op het instellen van een totaal andere maatschappelijke orde en rechtssysteem, de sharia. Daarmee is de islam behalve een religie voor vele honderden miljoenen moslims eigenlijk ook een politieke ideologie. Die gaat over een politieke rechtsstaat, maar ook over normen. Het is een ideologie die geen respect heeft voor andersdenkenden en geen respect heeft voor ongelovigen, voor afvalligen. De islam wil overheersen, onderwerpen, doden en oorlog voeren. Die toenemende islamisering moet naar de mening van de Partij voor de Vrijheid worden gestopt. **De islam [TENOR] is het paard van Troje in Europa [VEHICLE]**. Als wij de islamisering niet stoppen, zijn Eurabië en Nederrabië slechts een kwestie van tijd. Een eeuw geleden woonden er in Nederland ongeveer 50 moslims, vandaag de dag ongeveer een miljoen. Waar gaat dat heen? Wij stevenen af op het einde van de Europese en Nederlandse samenleving zoals wij die nu nog kennen, maar de minister-president antwoordde deze week op mijn Kamervragen doodleuk dat er van islamisering in Nederland geen sprake kan zijn. Dat is een nu al historische vergissing. Geen sprake van islamisering? Heel veel Nederlanders, mijnheer de minister-president, zien de islamisering van Nederland iedere dag. Heel veel mensen hebben daar genoeg van. Zij hebben genoeg van die hoofddoekjes, van die boerka's, van dat ritueel slachten van dieren, van eerwraak, van schallende minaretten en krijsende imams, van vrouwenbesnijdenis, van maagdenvlieshersteloperaties, van de mishandeling van homo's, van het Turks en Arabisch in de bus en de trein en de folders op het gemeentehuis, van dat hallalvlees bij Albert Heijn en van El HEMA, van de shariate Testamenten en de shariahypotheken van Wouter Bos en van de enorme oververtegenwoordiging van moslims in de misdaad, zoals de Marokkaanse straatterroristen. Maar er is gelukkig ook nog hoop. De meerderheid van de Nederlanders is namelijk doordrongen van het feit dat de islam een gevaar is. De meerderheid van de Nederlanders, zo blijkt uit een opinieonderzoek, ziet de islam als een bedreiging van onze cultuur. Wij nemen die mensen uiterst serieus, want veel Nederlanders zijn het spuugzat en hunkeren naar actie. Maar de Haagse politiek doet helemaal niets, tegengehouden door angst, of door – zeg ik tegen de heer Pechtold – verkeerde ideeën, of door politieke correctheid, of door simpelweg electorale motieven, bang om moslimkiezers kwijt te raken, zoals bij de Partij van de Arbeid ongetwijfeld het geval is. De minister-president zei ongeveer een jaar geleden in Indonesië dat de islam geen gevaar is. De meerderheid van de bevolking, de meerderheid van het CDA, de kiezer dus, denkt daar anders over. Minister Donner zei eerder dat hij de invoering van een sharia in Nederland zich kon voorstellen, als de meerderheid dat maar zou willen. Minister Vogelaar kwekt dat Nederland in de toekomst een joods-christelijk-islamitische traditie zal kennen, en dat zij de islam wil helpen te wortelen in de Nederlandse samenleving. Zij toont daarmee wat mij betreft aan dat zij knettergek is geworden. Zij toont daarmee aan dat zij de Nederlandse cultuur verraadt. Zij toont daarmee aan dat zij niet begrijpt dat veel Nederlanders de islamisering en de islamitische traditie niet willen. Ik vind dat verschrikkelijk, en ik vraag haar dan ook om die woorden terug te nemen. Ik vraag haar, zich te verzetten tegen de islamisering en terug te nemen dat Nederland, al is het over een aantal eeuwen, ook een islamitische traditie kent. Als zij dat niet doet – dat is haar goede recht – zullen wij het vertrouwen in haar moeten opzeggen.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA):

De heer Wilders zei eerder in zijn betoog dat hij grote problemen heeft met diegenen – hij verwees naar islamisten – die geen respect hebben voor andersdenkenden. Dat vond hij een fundamenteel probleem. Ik vraag mij af in hoeverre hij zichzelf daarvan onderscheidt. In hoeverre heeft hij nog respect voor andersdenkenden, voor mensen die een ander geloof aanhangen, voor mensen die het in politieke zin niet met hem eens zijn? Ik vond zijn laatste paar zinnen niet getuigen van veel respect.

De heer **Wilders** (PVV):

Nou ja, respect! Ik zit hier in de Kamer om ministers te beoordelen. Als ik het niet eens ben met hun beleid, heb ik volgens mij het democratische recht om een motie van wantrouwen in te dienen tegen een minister die een kant op wil met Nederland, namelijk over een aantal eeuwen een joods-christelijke en islamitische traditie, die ik niet op wil. Dat heeft niets te maken met respect. Oké, ik vind dat ze knettergek is geworden. Dat vind ik eerder erg voor haar, dan zonder respect.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA):

De woordkeuze van de heer Wilders is aan hem. Als hij het zo fundamenteel vindt dat er respect is voor andersdenkenden, dan heb ik het veel meer over de hele lijn van zijn betoog, waarin hij volstrekt uitstraalt dat hij geen enkel respect heeft voor diegenen die de islam belijden. Hij heeft geen enkel respect voor moslims, gematigd of niet. Dat is de hoofdlijn van zijn betoog. Dat verhoudt zich gewoon heel slecht tot de met veel bombarie neergezette lijn van: zij hebben geen respect voor andersdenkenden. Ik denk dat hij gelijk heeft dat respect voor andersdenkenden cruciaal is. Maar hoeveel respect voor andersdenkenden en andersgelovenden heeft hijzelf ten toon gespreid in zijn betoog?

Fragment 8

De heer **Wilders** (PVV):

Voorzitter, de **koran [TENOR¹]** die daar vlak voor u, vlak voor uw rechterhand, op tafel staat, is **een handboek voor terroristen. Het bloed druipt van de pagina's [VEHICLE¹]**. Het roept op tot een eeuwige oorlog tegen niet-gelovigen. Die koran die daar voor u staat, voorzitter, is een jachtakte voor miljoenen moslims, een license to kill [VEHICLE¹]. Dat smerige boek is de grondwet van de Islamitische Staat. ISIS doet wat Allah zegt. Dankzij onze wegblijvers [VEHICLE²] elite [TENOR²] — nogmaals, daar zitten ze allemaal, ook in vak-K — heeft deze bloeddorstige ideologie zich ook in Nederland gevestigd. **De Schilderwijk, Transvaal, maar we kunnen ook kijken naar Crooswijk, Slotervaart, Kanaleneiland, Huizen [TENOR³]**, noem maar op. **Heipalen voor het kalifaat [VEHICLE³]** worden geslagen. **De Islamitische Staat staat ook hier [TENOR³] in zijn steigers [VEHICLE³]**.

Maar het **struisvogel [VEHICLE²] kabinet [TENOR²]**, de wegblijvers deden niet alleen tien jaar en twee dagen niets, ze doen ook nu veel te weinig en veel te laat. Het heeft allemaal niets met de islam te maken, liegen we met zijn allen, behalve de PVV, de bevolking voor. Stel je voor dat je de waarheid zou vertellen. Maar ons volk ziet het wel. Twee derde van de Nederlanders vindt dat de islamitische cultuur niet bij Nederland hoort. Dat vindt de meerderheid van de kiezers van de Partij van de Arbeid, de meerderheid van de kiezers van de VVD, de meerderheid van de kiezers van het CDA en ja, ongeveer alle PVV'ers vinden dat ook. De kiezers eisen nu ook dat er eindelijk wat gebeurt, na tien jaar en twee dagen geslapen te hebben. En geen halfzachte lapmiddelen, maar dingen die nodig zijn.

Om te beginnen, erken, wees eerlijk, erken dat de islam het probleem is. Start de de-islamisering van Nederland. Minder islam, dat hebben we nodig. Sluit onze grenzen voor immigranten uit islamitische landen. Voer grensbewaking in. Houd even op met die cultuurverrijking. Sluit die salafistische moskeeën die, zoals de heer Roemer zegt, geld krijgen van foute Golflanden zoals, inderdaad, Qatar. Pak alle jihadgangers hun paspoort af. Ook als ze alleen Nederlander zijn. Laat ze maar een paspoort van ISIS nemen als ze dat zo graag willen. Maar ook vinden wij dat je uitreizende jihadgangers niet moet tegenhouden. Laat ze vooral lekker gaan, zou ik tegen het kabinet willen zeggen. Met zo veel mogelijk vrienden en familieleden. Laat ze gaan. Ik kom ze zelf uitwiiven op Schiphol, als dat zou helpen. Maar laat ze nooit meer terugkomen. Dat is de voorwaarde. Opperuimd staat netjes. Iedereen die steun betuigt aan terreur om onze democratische rechtsstaat omver te werpen, kan wat mij betreft linea recta het land uit. Sta je met een ISIS-vlag te zwaaien, dan sta je daar eigenlijk met een uitreisverzoek.

Ons is de oorlog verklaard en wij moeten hard terugslaan. Weg met die mensen. Het land uit. Genoeg is genoeg.

De heer **Pechtold** (D66):

Al tien jaar en twee dagen kijk ik niet weg en ga ik het debat aan met collega Wilders. Dat wij tegenover elkaar staan als het gaat om deze problemen is vaak gebleken. Ik heb alle maatregelen die de heer Wilders hier heeft voorgesteld, van de kopvoddentaks tot andere zaken, altijd geprobeerd te begrijpen en weerlegd als ik vond dat ze op een andere manier geïdentificeerd moesten worden. Maar vandaag zegt de heer Wilders heel duidelijk dat de hele islam, alles wat daarmee samenhangt en iedereen

die daarbij betrokken is, fout zit. Ik heb een vraag. Is de heer Wilders bereid om een onderscheid te maken tussen diegenen die de jihad verheerlijken, erheen willen gaan, haat zaaien en onze wetten overtreden, en al die anderen die dat niet doen en een geloof aanhangen? Ieder geloof heeft, zeker in zijn boeken, behoorlijk rauwe teksten uit andere tijden. Is de heer Wilders bereid om dat onderscheid te maken?

Fragment 9

De heer **Wilders** (PVV):

Mevrouw de voorzitter. Het slopen gaat door. Het nivelleren gaat door. Het verhogen van de belastingen gaat door. Het afbreken van de WW gaat door. Het versoepelen van het ontslagrecht gaat door. De miljardenbezuinigingen op de zorg gaan gewoon door. Nederland is niets, maar dan ook helemaal niets opgeschoten met dit akkoord. Het enige wat nieuw is, is dat het kabinet het roer in handen heeft gegeven van **zijn** ijdelheid de heer Pechtold [TENOR¹]. Hij is de nieuwe kapitein op het schip [VEHICLE]; hij bepaalt de koers. Mark Rutte is nu zijn lichtmatroos. Velen vragen zich af of dat wel een goed idee is. Iemand als kapitein op een schip, die de hele dag bezig is zichzelf te bewonderen in de spiegel [VEHICLE¹].

Vrijdag zagen wij een treurig decor voor de presentatie van een treurig akkoord. Mannen in zwarte pakken in een zwarte ruimte. Er was koffie met cake. Het was het crematoriumakkoord. In het zaaltje ernaast lag Nederland. De leugens zijn nog het ergste. Leugens dat wij volgend jaar lastenverlichting zullen krijgen. Apekool, voorzitter, apekool. De belastingen worden volgend jaar met bijna 8 miljard verhoogd. 8 miljard euro aan belastingverhogingen in één jaar. Nederland wordt kapot belast, ook met dit flutakkoord. Het kabinet [TENOR²] gedraagt zich als een soort zakkenroller [VEHICLE²], die €1.000 van je steelt, maar je een tientje teruggeeft. Het kabinet vindt dat wij daarvoor dankjewel moeten zeggen. Nederlanders zijn natuurlijk niet gek. Het crematoriumakkoord met de nepoppositie draait het catastrofale beleid van Rutte II dan ook niet terug. De wijzigingen zijn gerommel in de marge. De ene partij krijgt wat voor onderwijs en groen geneuzel, de andere iets voor gezinnen met kinderen. Ondertussen kan premier Rutte 99% van zijn desastreuze agenda blijven uitvoeren, mét de belastingverhogingen, mét de nivelleringen, mét het afbreken van de zorg en mét de ongebreidelde geldstroom naar Brussel en Afrika, die gewoon doorgaat.

Het wordt alleen maar erger. Het koopkrachtplaatje van onze ouderen wordt alleen maar dramatischer. Zelfs het leidingwater wordt nu zwaarder belast. Ineens begrijp ik waarom de heer Pechtold elke dag een bad neemt in ezellenmelk en niet in water. Wat zal het kabinet nog meer verzinnen om volgend jaar aan de eisen van Brussel te voldoen? Krijgen we een daglichtbelasting? Krijgen we een zonuurbelasting misschien of een belasting op het inademen van lucht? Als er maar geen spiegelbelasting komt, want dan gaan onze vrienden van D66 snel failliet.

De flutoppositie houdt het meest rampzalige kabinet aller tijden in het zadel en maakt zich voor een paar pepernoten medeplichtig aan het kapotmaken van Nederland. Zij krijgt niets, behalve vijftien minuten in het zonnetje. Mijn fractie vraagt zich af welke crisis er vorige week eigenlijk is opgelost. In ieder geval niet de economische crisis, want voor de meeste Nederlanders blijft de ellende gewoon doorgaan. Komen er dan misschien banen bij? Met trompetten, met hoorgeschal werd het grote nieuws gebracht: 50.000 banen erbij! Iedereen zou weer aan het werk gaan. Tot iemand de kleine lettertjes ging lezen. Toen bleek het te gaan om 50.000 banen in 2040, wanneer de heer Rutte 98 is. Het is een nepakkoord, het is een nepoppositie, het zin nepcijfers, het is een nepsucces. Het is een botox [VEHICLE³] akkoord [TENOR³].

Wat wel reëel is, is dat we het komende jaar opnieuw 70.000 mensen in de werkloosheid zien verdwijnen. Ook vandaag gaan er weer 700 mensen de WW in. Ook vandaag gaan weer 50 bedrijven failliet. Wat ook echt is, is dat de automobilist als vanouds weer de melkkoe is geworden. Motorrijtuigenbelasting, bpm, accijnzen

op diesel en lpg, overal moet de hardwerkende Nederlandse middenklasse boeten. Wie met de auto naar zijn werk gaat, is de pineut. Wie zondag de familie bezoekt, is de pisang. Wie het voetbalteam van zijn kinderen rijdt, betaalt zich suf. Het doel van dit akkoord is dan ook niet het oplossen van de economische crisis, maar het voorkomen van een kabinetscrisis. Want het zit zo heerlijk, dat pluche. Het gebrek aan leiderschap, het gebrek aan visie, het gebrek aan vertrouwen, dát is de crisis van Nederland. Geen akkoord met de nepoppositie lost die op. Het kan anders. Het kan anders als we kiezen voor een vrij en onafhankelijk Nederland. Het kan anders als we kiezen voor groei, voor welvaart, voor hoop, voor ambitie. Het kan anders als we kiezen voor belastingverlaging in plaats van belastingverhoging. Het kan anders als we de belastingverlaging gaan betalen door niet langer miljarden euro's in bodemloze putten [VEHICLE⁴] te gooien in het buitenland [TENOR⁴], van Afrika tot Bulgarije en Brussel, van Griekenland tot Cyprus. Het kan anders als we ophouden met miljarden te pompen in windmolens en als we ophouden met geld geven aan milieugekkies. Het kan anders. En het moet ook anders. Het is tijd om de belangen van Nederland voorop te stellen. Het is tijd voor een kabinet met visie. Nederland hunkert naar een minister-president met visie. Het is tijd voor een premier met een bredere ambitie dan het voorkomen van zijn eigen ontslag. Het is tijd om te kiezen voor Nederland.

De heer **Zijlstra** (VVD):

Voorzitter. Het is wat voor de premier. Is het niet de heer Pechtold die om een visie vraagt, begint de heer Wilders er al weer over, terwijl hij dat inmiddels verschillende weken achter elkaar in diverse spreekbeurten heeft gedaan, maar dat terzijde. De afgelopen week bereikte het kabinet overeenstemming met de ChristenUnie, de SGP en D66 over de begroting voor 2014 en verder. Hierdoor is een breed politiek draagvlak ontstaan voor een omvangrijk pakket aan bezuinigingen en hervormingen. Die bezuinigingen en hervormingen zijn nodig om de crisis te boven te komen en dit land klaar te stomen voor de toekomst. Wat de VVD betreft is een woord van dank aan de ChristenUnie, D66 en de SGP op zijn plaats. Deze partijen durfden hun nek uit te steken. Een periode van politieke onzekerheid heeft daardoor plaatsgemaakt voor helderheid. Hulde daarvoor.

Voor de coalitie aan de gesprekken begon, lag een pakket van 6 miljard euro aan ombuigingen voor. Dit pakket bracht de economische groei, zelfs op korte termijn, nauwelijks schade toe. Dit lijkt ook met de voorliggende begrotingsafspraken weer te zijn gelukt, hoewel wij nog even moeten wachten op de definitieve doorrekening door het CPB. Ik zeg hier direct bij: het is en blijft een pijnlijk pakket met veel vervelende maatregelen. Dat was eerder het geval en dat is het nu na de aanpassingen nog. Bovenop het regeerakkoord wordt immers nog steeds 6 miljard euro bezuinigd.

Fragment 10

De heer **Wilders** (PVV):

Voorzitter. Het is over. **Het kabinet [TENOR]** is vastgelopen. Mijnheer Pechtold, u wordt op uw wenken bediend. Het kabinet is vastgelopen **als een oude auto die vastzit in het mulle zand. Het piept nog een beetje en het kraakt, maar iedereen kan zien dat het beestje nooit meer een meter zal rijden. De accu is leeg [VEHICLE]**. Het is voorbij.

Dit zou om te lachen zijn, als het niet ging om de toekomst van Nederland. Dan kon je pret hebben om dat clubje hulpelozen dat angstig door **de beslagen ruit** naar buiten kijkt, hopen dat iemand ze kan vertellen welke kant ze op moeten. Ze weten zelf, als je goed kijkt, dat er geen redden meer aan is. Dat ze alle verkeerde beslissingen hebben genomen. Dat ze geen acht hebben geslagen op het bordje "Moeras linksaf". Ze gingen toch linksaf, omdat hun ideologische tomtommetje al sinds de sixties staat afgestemd op linksaf. Ze kunnen niet anders. Wouter zit achter het stuur. André zit in het babyzitje. Jan Peter, die alles best vindt, zit vooraan omdat hij tevreden is zolang hij maar voorin mag zitten. Voordat deze auto stil kwam te staan in het bos hebben ze onderweg nog geprobeerd wat ballast overboord te zetten. Mevrouw Vogelaar werd als eerste aan een boom gebonden. De heer Aboutaleb stapte met al zijn paspoorten uit bij de halte Rotterdam. De heer Van Geel had het liefst de afslag Brabant gepakt om commissaris van de Koningin te worden. Jan Peter roept steeds "ik wil naar Brussel". De Al Gorepapegaai van dit gezelschap, mevrouw Cramer, tettert vanaf de achterbank "niet zo hard rijden, dat is slecht voor de ijsberen". De enige route die de Partij van de Arbeid voorstelt om te rijden, zijn nog wat extra rondjes rond de grachtengordel.

Minister-president, stop er toch mee. Stuur die roestbak naar de sloperij en incasseer die slooppremie. Het heeft geen zin meer. Er is maar één reden waarom dit kabinet doorstrompelt: de angst voor verkiezingen. Ik begrijp dat wel. Ik snap dat ook wel. Als Nederland namelijk mag stemmen, zal het laten zien dat er vooral op één plek crisis is, namelijk in dit kabinet-Balkende/ Bos. Dit is een kabinet dat vooral goed is in het gooien van miljarden richting de krijtstrepen; naar de grote banken. Als Nederland mag kiezen, kiest het tegen die graaicultuur, tegen dikke vette bonussen en tegen die bijbanenbeunhazerij. Hoe durft het kabinet de gewone burger te pakken, terwijl ze tegelijkertijd miljarden uitgeeft aan linkse hobby's, de banken subsidieert en er – zo lazen wij deze week in de krant en in de stukken van het kabinet – honderden miljoenen worden uitgegeven voor een stroom van 19.000 asielzoekers die ons volgend jaar te wachten staat. Dat is ongeveer een verdubbeling van die van vorig jaar. Als Nederlanders mogen zeggen hoe zij denken over al die bezuinigingen, kan ik voorspellen dat de zorg, de politie en het onderwijs worden ontzien. Daar mag volgens de Nederlanders niet op worden beknibbeld. Wel gaan de grenzen acuut dicht voor nog meer gelukzoekers. De kraan voor ontwikkelingshulp gaat meer dicht. Er gaan miljarden minder naar het moloch, dat bureaucratische project, van de Europese Unie. De linkse publieke omroep zal het met veel minder geld moeten doen en dan komt er geen dure JSF. Het is eigenlijk heel eenvoudig. Als de kiezer het voor het zeggen heeft, past de fractie van de Partij van de Arbeid op zijn best in een Mini Cooper.

Wegkijken heeft geen zin meer. De vastgelopen coalitie kan haar hoofd diep onder

het dashboard van die auto steken. De kiezer staat op springen. De kiezer telt de dagen tot de verkiezingen; uiterlijk op 11 mei 2011. De kiezer wil een nieuwe Kamer en een nieuw kabinet in plaats van dit stelletje hulpelozen in dat vastgelopen autootje.

Maar, eerlijk is eerlijk, het kabinet heeft ook wel een aantal dingen bereikt. Zo gaat het goed met de integratie. Althans, met de integratie van Nederland in de dar al-islam, de islamitische wereld. Enthousiast werkt dit kabinet mee aan die islamisering van Nederland. In heel Europa zet de elite de sluizen open. Nog even en een op de vijf mensen in de EU is moslim. Dat is goed nieuws voor dit multicultiekabinet dat buigen voor de verschrikkingen van Allah als zijn belangrijkste taak ziet. Dat is ook nieuws voor het CDA dat inmiddels staat voor "Christenen Dienen Allah". Dit kabinet, deze elite, heeft niet de geringste wil om zich te verzetten tegen die islamisering. Het ziet het als een prachtige verrijking voor het Nederlandse landschap. Al die knusse moskeeën, al die leuke hoofddoekjes, al die gezellige boerka's: Nederland wordt er echt een stuk mooier van. Hier en daar valt af en toe een dode, er wordt eens iemand verkracht en het land gaat op termijn failliet, maar dat mag de pret niet drukken. Een kniesoor die daarop let. Nog even geduld en dan wacht ons die islamitische heilstaat.

Een beter milieu begint bij jezelf. Heel veel Nederlanders ergeren zich aan de vervuiling van de publieke ruimte door de islam. Oftewel, ons straatbeeld gaat op sommige plekken steeds meer lijken op het straatbeeld van Mekka en Teheran: hoofddoekjes, haardbaarden, boerka's en mannen in rare lange witte jurken. Laten we daar een keer wat aan doen. Laten we onze straten terugveroveren. Laten we ervoor zorgen dat Nederland er eindelijk weer uit gaat zien als Nederland. Die hoofddoekjes zijn echt een teken van onderdrukking van de vrouw, een teken van onderwerping, een teken van verovering. Ze vormen een symbool van een ideologie die erop uit is om ons te koloniseren. Daarom is het tijd voor de grote schoonmaak van onze straten. Als onze nieuwe Nederlanders zo graag hun liefde voor deze zevende-eeuwse woestijnideologie willen tonen, moeten ze dat maar doen in een islamitisch land, maar niet hier. Niet in Nederland.

Nederland kent accijnzen. Wij kennen accijnzen op benzine en diesel. We kennen parkeervergunningen. We kennen een hondenbelasting. We hadden een vliegtaks. Wij hebben nog steeds een verpakkingentaks. Mijn eerste voorstel: waarom dan niet de introductie van een hoofddoekjesbelasting? Ik zou het een kopvoddentaks willen noemen. Gewoon één keer per jaar een vergunning halen en dan meteen even aftikken. Mij lijkt € 1000 per jaar een mooi bedrag. Dan gaan we eindelijk een keer terugverdienen aan hetgeen ons al zo veel heeft gekost. Ik zou zeggen: de vervuiler betaalt. Mijn vraag aan het kabinet is dan ook: bent u bereid een kopvoddentaks, een hoofddoekjesbelasting, in te voeren? Het lijkt mij heel goed voor Nederland.

Mevrouw **Kant** (SP):

Het is te absurd om op te reageren, maar ik ben ook voor een taks: een taks op peroxide in haar, want dat vind ik af en toe ook een beetje vervuilend.

De heer **Wilders** (PVV):

Dat kunt u voorstellen. Het kabinet wil de burger niet vertellen wat de massa-immigratie en de aanwezigheid van niet-westerse allochtonen ons land kost. Het kabinet weigerde onze vragen te beantwoorden. Vorige week is daarover al een

spoeddebat geweest. Gelukkig weten we inmiddels bij benadering wat dat kost. Het weekblad Elsevier sloeg aan het rekenen en kwam uit op ongeveer 200 mld. dollar in de laatste decennia. Om precies te zijn: 216 mld. Alleen al voor dit jaar berekende Elsevier een bedrag van 13 mld.

Bijlage B – Analyse vragen

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
- d. Werkt de metafoor als een frame?
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?
- d. Werkt het als *leading metafoor*?
- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Bijlage C – Analyse Fragmenten

Analyse Fragment 1

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: Cohen en het gedrag dat hij vertoont
Vehicle: Het schoothondje van dit kabinet/Bedrijfspoedel van Rutte I
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
Wilders vergelijkt Cohen met een bedrijfspoedel. Door het gedrag van een schoothondje/bedrijfspoedel te beschrijven, probeert Wilders het gedrag van Cohen te beschrijven. Bij de beschrijving van het gedrag van Cohen het schoothondje blijft Wilders in het vehicle-veld; hij blijft het gedrag van een hondje omschrijven. Door de beschrijving wordt duidelijk wat Wilders probeert te zeggen: Cohen doet alles wat hem gevraagd wordt, hij loopt achter het kabinet (Rutte I) aan. De omschrijving van het gedrag van een schoothondje impliceert dat Cohen dit doet zonder tegenspraak. Het gebruik van een metafoor met een hondje, roept ook het metaforische veld 'baasje' op. Cohen is het hondje, met het kabinet als baasje.
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Door de beschrijving van Cohen als schoothondje, wordt het beeld opgeroepen dat Cohen overal maar achteraan loopt, alles doet wat hem gevraagd wordt. Het publiek zou het gedrag van Cohen nu (voortaan) kunnen zien als het gedrag van een schoothondje. Dit is nu de bril waarmee het publiek naar Cohen kijkt. Alles wat Cohen aan gedrag vertoont, wordt 'geforeground'. Bij de eerstvolgende actie van Cohen zou het publiek kunnen denken 'oh, daar is die brave Cohen weer'.
De metafoor wordt hier vrij uitgewerkt ingezet. Wilders later het niet enkel bij 'schoothondje' en beschrijft het gedrag van de bedrijfspoedel. Hierbij wordt het gedrag expliciet gemaakt. Hierdoor geeft Wilders sturing aan het mappingsproces; hij laat zien hoe zijn metafoor toepasbaar is op Cohen. De interpretatie wordt hier dus niet overgelaten aan het publiek.
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Wilders meent dat wat dit kabinet nodig heeft, niet een bedrijfspoedel is, maar een oppositieleider met tanden. Met andere woorden, het kabinet heeft niet iemand nodig die het overal maar mee eens is, en geen kritiek durft te leveren. Het kabinet heeft iemand nodig die ergens tegenin durft te gaan en kritisch durft te zijn. Wilders lijkt daarom ook kritiek te geven op Cohens bijdrage in een debat.
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Dit standpunt wordt niet ondersteund of onderbouwd met voorbeelden van het gedrag van Cohen.

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Ja
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: het verhaal/gedrag van de heer Wilders
Vehicle: een kleur die naar zijn moeder toegaat en zegt: ik wil niet naar school
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Door het gedrag van een kleuter te beschrijven die tegen zijn moeder zegt dat hij niet naar school wil, tracht Cohen het gedrag van die kleuter te mappen op het gedrag van Wilders.
Cohen legt de metafoor ook uit: 'Dat doet de heer Wilders voortdurend: afleiden van zijn eigen gedrag en daarmee net doen alsof het aan de PvdA ligt omdat zij het kabinet zou steunen.' Cohen legt hier dus uit hoe het publiek de metafoor zou moeten interpreteren waarbij hij de metafoor uitgewerkt inzet en er minder ruimte is voor vrije interpretatie van het publiek.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
Ja. Het publiek zal het gedrag van Wilders nu bekijken met het idee van die kleuter die zeurt en zijn eigen gedrag afleidt.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Er wordt niet direct ingegaan op het aangedragen standpunt. Cohen spreekt namelijk niet over een schoothondje/bedrijfspoedel. Cohen maakt hier gebruik van een concurrerend frame.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Cohen uitdraagt, is dat Wilders voortdurend afleidt van zijn eigen gedrag. Hij 'zeurt' voortdurend op dit kabinet, terwijl Wilders juist degene is die de stekker uit het kabinet kan trekken. Wat Cohen suggereert, is dat Wilders moet stoppen met zeuren, stoppen met verhaaltjes vertellen die afleiden van wat hij eigenlijk aan het doen is. Het is dat, of een einde maken aan het kabinet.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit standpunt wordt in zijn betoog niet direct ondersteund. Wat wel als ondersteuning gezien kan worden is het verhaal van Wilders, waarmee hij, aldus Cohen, de zaak afleidt.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?
Cohen gaat niet in op het standpunt van Wilders. Hij ontwijkt het en draagt zelf een ander standpunt aan. Het standpunt van Wilders is niet aan de orde gekomen. Dit is ook wat Wilders benadrukt met: 'er kan maar één conclusie zijn, namelijk dat de heer Cohen toegeeft. Hij heeft immers geen weerwoord op mijn stelling dat hij de grote gedoger en bedrijfspoedel van Rutte I is'.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?

De bedrijfspoedel komt in de sequentie nog een aantal keer naar voren, maar enkel door Wilders zelf. Het gebruiken van een frame überhaupt lijkt wel invloed te hebben gehad.

- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?

Cohen is in het 'defensief' geschoten; hij moest iets zeggen om onder het frame van Wilders uit te komen, en gebruikt daartoe een concurrerend frame.

- c. Komt de metafoer vaker terug in het debat?

Ja. Wilders zelf haalt zijn eigen metafoer nog een aantal keer aan.

- d. Werkt het als *leading metafoer*?

Ondanks dat Wilders zijn eigen metafoer nog een aantal keer aanhaalt, komt de metafoer van Cohen vaker voor. Wilders herhaalt vaker het woord 'kleuter', waarbij hij ingaat op het frame van Cohen. Cohen houdt zich bij zijn eigen metafoer, terwijl Wilders in het frame van Cohen stapt. Later in het debat haalt Wilders nogmaals de bedrijfspoedel aan.

- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Wilders vervolgt zijn betoog zonder inhoudelijk weerwoord. Hij blijft doorgaan op het metafoer dat hij zelf heeft ingezet.

Analyse Fragment 2

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: Wouter Bos en zijn gedrag jegens Vogelaar
Vehicle: de patiënt die in de waant verkeert dat zij goed bezig was. Hiermee doelt Wilders op Ella Vogelaar.
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
Wilders vergelijkt het gedrag van Wouter Bos met het al klaar hebben liggen van de dwangbuis, zonder dat de patiënt (Ella Vogelaar) daarvan op de hoogte was. Door de metafoor van de dwangbuis te gebruiken, illustreert Wilders dat Wouter Bos het met hem eens zou zijn. Wilders is niet te spreken over Vogelaar als minister, en meent dat Bos dit zelf ook zag. De dwangbuis had hij immers al klaarliggen.
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Door de metafoor van de dwangbuis, zal het publiek het gedrag van Wouter Bos nu als zodanig zien dat hij al langer wist dat Ella Vogelaar zou aftreden. Het gedrag van Bos zou door het publiek voortaan opgevat kunnen worden als 'schijnheilig'. Wilders licht ook toe hoe de metafoor geïnterpreteerd zou moeten worden: "Ik zie nu dat Wouter Bos het eigenlijk gewoon met mij eens is".
De metafoor wordt hier vrij radicaal ingezet. Wilders licht niet nader toe wat hij precies bedoelt met de dwangbuis en de patiënt. Wel linkt hij de metafoor aan zijn eigen mening over Ella, wat sturing geeft aan het mappingsproces. Wat het precies betekent dat Wouter Bos de dwangbuis al klaar had liggen is vrij aan interpretatie van het publiek.
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Wilders hier uitdraagt is dat hij niet de enige is die Vogelaar als minister niet de aangewezen persoon vond. Wellicht geeft Wilders hiermee ook commentaar op Wouter Bos: zijn gedrag tegenover Ella Vogelaar was schijnheilig. Dit terwijl Wilders zelf uitspraken doet als 'gekke Ella'. Wilders meent te zeggen wat hij denkt en vindt, en wellicht zou Bos dit ook moeten doen.
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Dit standpunt wordt verder niet onderbouwd, maar wel versterkt door de metafoor. In het debat draagt Wilders namelijk verder geen standpunten aan die ondersteunen waarom Wouter Bos er hetzelfde over dacht als Wilders

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Nee
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
N.v.t.
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
N.v.t.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
N.v.t.

- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Er wordt geen gebruik gemaakt van reframing of een concurrerend frame. Ook gaat Hamer niet in op de inhoud van het standpunt van Wilders.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Hamer uitdraagt is dat Wilders op zijn taalgebruik moet letten.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit standpunt wordt ondersteund door te wijzen op de brief die bij de Voorzitter is gekomen over het taalgebruik in de Kamer. Het Presidium heeft besloten dat de Kamerleden zelf daar beter moeten letten. Hamer doet daar nu een beroep op. Daarnaast wordt de uitspraak bevestigd door de uitspraken van Wilders: 'knettergek' en 'gekke Ella'.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?
De twee standpunten hebben weinig met elkaar te maken, los van de uitspraken van Wilders ('gekke Ella', of 'knettergek').

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
Nee. Het enige waar op door wordt gegaan is het taalgebruik van Wilders, waarvan hij weigert afstand te nemen. Mevrouw Hamer becommentarieert niet de metafoor, maar de uitspraken over gekke Ella. Hierdoor lijkt het gebruikte metaforische frame van Wilders geen directe invloed te hebben gehad. Er wordt inhoudelijk niks gezegd over het aangedragen standpunt van Wilders en hij vervolgt dan ook zijn betoog.
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
N.v.t.
- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?
Nee
- d. Werkt het als *leading metafoor*?
Nee
- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?
Wilders vervolgt zijn betoog zonder inhoudelijk weerwoord. Dit zegt hij ook letterlijk: "Ik vervolg mijn betoog, voorzitter".

Analyse Fragment 3

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: u, de heer Pechtold en zijn gedrag
Vehicle: het schoothondje, de poedel van dit kabinet
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
Zie vraag 1b, fragment 1.
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats?
Zie vraag 1c, fragment 1.
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Zie vraag 1d, fragment 1.
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Dit standpunt wordt niet ondersteund of onderbouwd met voorbeelden van het gedrag van Cohen.

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Ja
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: de stekker, oftewel Wilders, de PVV als gedoogpartij
Vehicle: de stekkerdoos, oftewel het kabinet
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Door te illustreren hoe een stekker uit de stekkerdoos gehaald kan worden, probeert Sap het publiek duidelijk te maken dat Wilders als gedoog dit ook met het kabinet kan doen.
De mapping wordt hier niet overgelaten aan het publiek; Sap licht namelijk toe wat zij bedoelt met de stekker en de stekkerdoos: “De heer Wilders baalt als een stekker van dit kabinet... Maar hij weigert de stekker eruit te trekken”. Sap geeft hierdoor sturing aan het mappingsproces, ze zet de metafoor uitgewerkt in, waardoor er weinig wordt overgelaten voor interpretatie.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
Ja. Door het gebruik van de metafoor illustreert Sap dat Wilders zou moeten stoppen met klagen over het kabinet. Hij kan namelijk zelf ‘de stekker eruit trekken’. Het publiek zou in het vervolg het gedrag van Wilders eveneens kunnen zien als ‘gezeur’, en dat hij dan inderdaad maar de stekker eruit moet trekken als het kabinet niet zou deugen.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Er wordt gebruik gemaakt van een concurrerend frame.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Sap draagt uit dat als Wilders het toch met niets eens is in het kabinet, hij het kan stopzetten. Sap meent dat het tijd wordt hij dat eens gaat doen. Wilders zou eens moeten stoppen met klagen en er een einde aan moeten maken.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?

Sap zegt: "...want met uw grote woorden over wat er allemaal niet goed gaat met dit kabinet, hebt u als enige die stekker in handen. U bent de enige echte grote gedoger in deze Kamer. U kunt er vandaag nog een eind aan maken. Weest u een vent, toon moed en toon niet het gedrag dat u niet vertoont." Het standpunt wordt ook ondersteund door het feit dat de PVV de gedoogpartij is.

- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?

Sap gaat met het concurrerende frame niet inhoudelijk in op het standpunt van Wilders.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame invloed op het verdere verloop van de sequentie?

Ja. Wilders reframet de door Sap gebruikte metafoer.

- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?

Het verdere verloop van het fragment heeft te maken met de metafoer van Sap.

- c. Komt de metafoer vaker terug in het debat?

Ja. Door de vergelijking te maken van Sap met een stekker, en het kabinet met een stekkerdoos, impliceert Wilders dat Sap zich nooit echt heeft beziggehouden met het kabinet. De stekker heeft er volgens Wilders bij mevrouw Sap immers nooit ingezet. Wellicht is wat Wilders bedoeld te zeggen dat hij wel veel commentaar geeft, maar zich in ieder geval bezighoudt met het beleid van het kabinet. Sap zou dat ook eens moeten doen. Na de reframing van Wilders, komt Sap er in haar weder reactie nog eens op terug door aan te halen dat zij wel een elektricien voor Wilders wil bekostigen. Ook daarna reframet Wilders de gebruikte woorden van Sap weer.

- d. Werkt het als leading metafoer?

Het werkt voor het verloop van dit fragment wel als leading metafoer, maar in het verdere debat komt het niet meer terug.

- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Wilders vervolgt zijn betoog na reframing. Hij gaat door waar hij gebleven was: "Ik zei het al: de eurofielen maken ons met opzet bang.

Analyse Fragment 4

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
*Tenor: Achmed en Fatima, oftewel buitenlanders. Het beleid van Cohen
Vehicle: Henk en Ingrid, oftewel Wilders volgelingen, volgens hem het
Nederlandse volk. Het beleid van Wilders.*
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
*Wilders noemt zijn volgelingen Henk en Ingrid. Henk en Ingrid staan hier
symbool voor het Nederlandse volk. Door Achmed en Fatima te noemen en
hen aan Cohen te koppelen, maakt Wilders een vergelijking van het beleid van
Cohen met zijn eigen beleid. Achmed en Fatima staan hier symbool voor
'buitenlands' volk. Henk en Ingrid, en Achmed en Fatima zijn beiden
metonymia. Deze metonymia worden niet door Wilders toegelicht.*
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of
uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
*Het publiek zal in het vervolg het beleid van Cohen kunnen zien in het
voordeel van Achmed en Fatima, van het buitenlandse volk. Het beleid van
Wilders daarentegen zullen zij dan mogelijk meer bekijken in het licht van in
het belang van het Nederlandse volk. Door de metafoor benadrukt Wilders de
verschillen in beleid.
Dat Henk en Ingrid voor het Nederlandse volk staan, en Achmed en
Fatima voor Buitenlands volk, wordt niet toegelicht. De metafoor wordt hier
radicaal ingezet waarbij het publiek een eigen interpretatie zal moeten maken
van de betekenis van Henk en Ingrid, en Achmed en Fatima.*
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
*Het standpunt dat Wilders hiermee tracht uit te dragen is dat we niet
honderden miljarden naar het buitenland zouden moeten sturen maar in ons
eigen land zouden moeten investeren. Hierbij lijkt Wilders commentaar te
geven op het beleid van Cohen: de vergelijking tussen Achmed en Fatima met
Henk en Ingrid. Het is duidelijk dat Wilders hier kiest voor Nederland: 'het is
slecht voor Henk en Ingrid'.*
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
*Dit standpunt wordt ondersteund door het feit dat het kabinet honderd miljard
van ons belastinggeld aan leningen en garanties gireert aan Griekenland, en
Cohen als partij dit idee steunt. Wilders zegt ook letterlijk dat hij vindt dat
Cohen de steun in zou moeten trekken: "het is slecht voor Henk en Ingrid –
zijn geval voor Achmed en Fatima – en ik trek de steun in."*

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
*In eerste instantie niet. Cohen zegt eerst dat hij de uitspraken van Wilders
onzin vindt. Uiteindelijk gaat Cohen er wel op in, en maakt daarbij eveneens
gebruik van Henk en Ingrid. Hij maakt hier echter geen vergelijking met
Achmed en Fatima. Wellicht omdat Cohen de vergelijking met Achmed en
Fatima voor zijn beleid flauwekul vindt: "Hou op met die flauwekul".*
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
N.v.t.

- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
N.v.t.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
Ook al wordt niet het volledige door Wilders ingezette metafoor gebruikt, Cohen gebruikt wel het wel deels. Op deze manier zal het publiek wellicht nog steeds door een bril kijken waarin zij Henk en Ingrid als het Nederlandse volk zien, waar Wilders voor zegt te strijden. Dit beeld kan tevens het beleid, volgens Wilders voor Achmed en Fatima, van Cohen naar boven halen. Anderzijds gebruikt Cohen Henk en Ingrid om zijn opvatting over het beleid te verduidelijken: “Ik ben er, met het beleid dat de regering op dit punt voert, niet zo bang voor dat het met Henk en Ingrid verkeerd gaat”.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Er wordt ingegaan op het aangedragen standpunt, waarbij Cohen in de metafoor van Wilders stapt. Hij daagt Wilders uit daadwerkelijk Henk en Ingrid te redden, in plaats van er enkel over te speculeren. Als dit beleid dan daadwerkelijk zo slecht is voor het Nederlandse Volk, laat Wilders er dan ook wat aan veranderen. Doet hij dit niet, “moet hij zijn mond houden”.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Cohen aandraagt is dat Wilders van zijn woorden daden moet maken. Daarnaast meent Cohen dat het huidige beleid niet in het nadeel is van het Nederlandse volk.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit wordt ondersteund door het feit dat Cohen meent dat Wilders bang is dat het verkeerd zal gaan met Henk en Ingrid en weigert hier consequenties uit te trekken. Cohen geeft geen ondersteuning van zijn standpunt met betrekking tot de na-/voordelen voor het Nederlandse volk.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?
Dit verschilt op het punt dat Wilders meent te strijden voor het Nederlandse volk, terwijl Cohen meent dat hij dit niet enkel moet zeggen, maar ook moet laten blijken. “Als hij het niet doet, moet hij zijn mond houden.”

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
Ja, Henk en Ingrid komen nog vaker aan bod in het debat.
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
Zowel Wilders als Cohen dragen Henk en Ingrid als symbool (metonym) voor het Nederlandse volk nog een aantal keer aan.
- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?
Niet in zijn volledigheid (de vergelijking met Achmed en Fatima). Tevens refereert Cohen naar Henk en Ingrid als het centrum van Wilders' achterban. Wel komt de metafoor van Cohen als bedrijfspoedel terug, waarna Cohen wederom meent dat Wilders de zaak afleidt (net als in Fragment 1).
- d. Werkt het als leading metafoor?
De metafoor van bedrijfspoedel werkt hier wel als leading metafoor. Deze is eerder in het debat ook nog aan bod gekomen, en komt nu, verderop in hetzelfde debat, weer aan de orde.

- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Wilders schiet hier in het defensief. Hij moet zich verweren tegen de woorden van Cohen. Dit doet Wilders door zijn metafoor opnieuw te gebruiken waarbij het lijkt alsof Wilders Cohen probeert te beledigen.

Analyse Fragment 5

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?

Tenor¹: kabinet

Vehicle¹: marionetten

Tenor²: mijnheer Pechtold

Vehicle²: morele superioriteit in een koffer

- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?

¹*Door eigenschappen van een marionet, een bespeelbare pop, te mappen op het kabinet dat Wilders zou krijgen. Wilders maakt ook duidelijk wat Cohen met deze uitspraak bedoeld heeft: “Hij verkondigt overal, ook net weer toen hij hier stond, dat de PVV aan de macht is en hij zegt zelfs: “Wilders krijgt een marionettenkabinet””.*

²*Door kenmerken van morele superioriteit te mappen op Pechtold. Dit is volgens Wilders wat Pechtold mee zou moeten nemen, en zijn dus kennelijk eigenschappen die Pechtold zou bezitten, wanneer hij vertrekt uit Nederland. Wilders maakt niet duidelijk wat precies de eigenschappen zijn waaruit morele superioriteit zou moeten blijken. Dit lijkt het publiek zelf te moeten bedenken.*

- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?

¹*De eigenschappen van een bespeelbare pop worden gemapt op het kabinet van Wilders. Hier wordt mee geïmpliceerd dat het kabinet van Wilders alles zou doen wat hij zegt, dat hij het kabinet zou ‘bespelen’. Het publiek zou gedragingen van Wilders voortaan in dit licht kunnen bekijken en het zou aan het publiek kunnen schijnen dat de PVV, zoals Pechtold heeft verkondigd, aan de macht is.*

Wat Wilders bedoelt met ‘marionettenkabinet’ wordt duidelijk doordat hij zegt: “Hij stelt het voor alsof ik achter de schermen de baas ben en alsof ik de nieuwe premier ben van dit prachtige kabinet”. Hierdoor wordt duidelijk wat er precies met marionettenkabinet bedoeld wordt waarbij het mappingsproces gestuurd wordt. Echter, wat het precies zou inhouden dat het kabinet een ‘bespeelbare pop’ is onder het bewind van Wilders, wordt wel impliciet gelaten. Het publiek dient hier zelf een voorstelling te maken van de manier waarop Wilders dan ‘de baas’ zou zijn.

²*Het publiek zou het gedrag van Pechtold voortaan kunnen zien als moreel superieur, indien zij deze uitspraak over Pechtold vinden kloppen met door het publiek bedachte voorbeelden uit de werkelijkheid.*

De metafoor wordt hier radicaal ingezet. Er wordt niet toegelicht door Wilders waarom Pechtold moreel superieur zou zijn. Wat deze morele superioriteit dan precies inhoudt, wordt overgelaten aan de interpretatie van het publiek.

- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?

¹*Het standpunt dat hiermee wordt uitgedragen is dat Wilders het voor het zeggen zou hebben. Wellicht geeft Pechtold hiermee ook commentaar op het beleid van Wilders: hij bepaalt alles en luistert niet naar anderen.*

²*Het standpunt dat hiermee wordt uitgedragen is dat Pechtold zich als moreel superieur gedraagt. Wellicht dat Wilders hiermee commentaar geeft op het*

beleid van Pechtold: hij voelt zich moreel beter dan anderen, of wellicht meer in het specifiek, beter dan Wilders (in ieder geval op moreel gebied).

- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
^{1/2}*Dit standpunt wordt in dit debat niet onderbouwd of ondersteund met voorbeelden.*

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Ja
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: die laatste stap naar de Trêveszaal, oftewel het worden van Minister-President
Vehicle: de portier aan de ingang van de Trêveszaal, oftewel de heer Wilders die geen Minister-President is
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Pechtold maakt een vergelijking van Minister-President met de eigenlijke functie/rang van Wilders. Door deze vergelijking te maken, wordt duidelijk dat Pechtold meent dat Wilders niets meer is dan een portier, en dat hij ook zal proberen te voorkomen dat Wilders Minister-President wordt. De eigenschappen van een portier wegen niet op tegen die van een Minister-President; dit is de vergelijking die wordt gemaakt. De laatste stap naar de Trêveszaal staat hier symbool voor het worden van Minister-President en de portier die braaf bij de Trêveszaal blijft staan staat symbool voor Wilders en de functie die hij zou moeten hebben. Beiden zijn metonymia.
De metafoor wordt niet echt uitgewerkt. Wat die laatste stap naar de Trêveszaal precies inhoudt zal het publiek zelf moeten invullen, evenals het blijven staan als portier. Uit de context wordt echter wel duidelijk wat Pechtold bedoelt, aangezien er eerder gesproken werd over het worden van minister-president. Het mappingsproces wordt hier wel overgelaten aan het publiek.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
Ja. Het publiek zal wellicht inzien dat Wilders nog lang geen Minister-President is en dat ook niet zou moeten worden. Om dit idee te ondersteunen haalt Pechtold het asiel aanvragen aan, wat volgens Pechtold niet meer zou kunnen als Wilders zou doorgaan met zijn anti-buitenlanders beleid.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Omdat Wilders de uitspraak van Pechtold aanhaalt, is er geen sprake van een concurrerend frame. Er wordt echter wel een nieuw frame door Pechtold ingezet. Dit nieuwe frame gaat wel in op het idee van een marionettenkabinet; dat Wilders het voor het zeggen zou hebben.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat wordt aangedragen is dat Pechtold er voor zal zorgen dat Wilders geen Minister-President zal worden. Wellicht is dit tevens een belediging naar Wilders toe: hij is niet meer dan de portier bij de Trêveszaal.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit standpunt wordt ondersteund door het idee dat, wanneer Wilders wel die functie zou bemachtigen, Pechtold geen asiel meer aan zou kunnen vragen in

het buitenland als Nederland dezelfde richtlijnen van Wilders zou hanteren, namelijk het buitenhouden van buitenlanders.

- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?

Waar Wilders ingaat op dat Pechtold meent dat hij een marionettenkabinet zou hebben, benadrukt Pechtold dat hij er voor zal zorgen dat hij nooit die laatste stap naar de Trêveszaal zal maken. Het wordt hier duidelijk dat Wilders en Pechtold beiden een andere opvatting heb van het marionettenkabinet. Wilders doelt op het hebben van macht, terwijl Pechtold doelt op het zijn van minister-president (“Ik heb inderdaad een keer schertsend in de wakkere krant gezegd dat, als de heer Wilders minister-president wordt – dat is hem overigens nog niet gelukt – ik asiel aan ga vragen.”). Wilders verzoekt Pechtold in het begin van het debat dan inderdaad maar asiel aan te vragen, als Pechtold dan toch meent dat de PVV aan de macht is, terwijl Pechtold benadrukt dat het gaat om het zijn van minisiter-president.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?

Ja. Pechtold gaat door over het marionettenkabinet. Niet letterlijk, maar hij gaat wel in op de uitspraak dat Wilders het voor het zeggen zou hebben. Tevens zou het gebruik van een metafoor door Wilders ervoor gezorgd kunnen hebben dat Pechtold dit ook doet. Echter zijn beide metaforen snel uitgebloed.

- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?

Het aangesneden onderwerp blijft aan de orde in het debat. Ook kan nieuwe frame van Pechtold een gevolg zijn van het gebruik van marionettenkabinet. Daarnaast gaat Pechtold door op ‘de morele superioriteit in een koffer’ die hij mee zou moeten nemen als hij asiel aan gaat vragen.

- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?

Nee, niet letterlijk.

- d. Werkt het als *leading metafoor*?

Nee, de metafoor is snel ‘doodgebloed’.

- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Wilders kapt het standpunt af dat hij probeerde uit te dragen met zijn metaforiek en gaat verder met een ander onderwerp: “Het was het proberen waard”.

Analyse Fragment 6

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: islamisering
Vehicle: tsunami
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
Door de eigenschappen van een tsunami, overweldigend en destructief, te mappen op islamisering, worden deze eigenschappen toegekend aan de islam. Dit moet het publiek wel zelf doen; Wilders licht de vergelijking niet toe.
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
*Door het beeld dat het publiek heeft van een tsunami, zou de islam in Nederland ook op deze manier bekeken kunnen worden. Wilders licht de metafoor dus niet verder toe, maar gebruikt deze als 'radicale metafoor'.
Het mappingsproces wordt hier overgelaten aan het publiek, waardoor het publiek zelf de eigenschappen van een tsunami zal moeten associëren met de islam.*
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Wilders hier uitdraagt is dat hij spreekt over een tsunami van islamisering, en niet over een tsunami van moslims (waar Pechtold eerder in het debat over sprak). Later in het debat betoogt Wilders dat hij deze tsunami negatief ziet. Het woord 'tsunami' heeft op zichzelf al een negatieve betekenis door de rampen die het heeft veroorzaakt. Het standpunt van Wilders ten opzichte van de Islam wordt al duidelijk door de vergelijking die hij maakt.
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Wilders spreekt over de ideologie die moslims aanhangen. De islamitische ideologie staat volgens hem haakt op alles wat met vrijheid, democratie en de rechtsstaat te maken heeft. Hij meent niet dat iedere moslim niet deugt, maar hij wil de praktijk van een groeiende islam, van een meer dominante islam, voorkomen.

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Nee
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
N.v.t.
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
N.v.t.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
N.v.t.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Pechtold gaat letterlijk in op de gebruikte metafoor: 'Er komen geen korans deze kant op, maar mensen'. Hiermee benadrukt Pechtold dat niet iedereen die de Islam aanhangt en Moslim is, hetzelfde is als de koran, als een tsunami van islamisering. Pechtold gaat dus in op het aangedragen standpunt.

- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Pechtold hier uitdraagt is dat Wilders niet een dergelijke vergelijking mag maken, omdat deze generaliseert.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Pechtold meent dat Wilders steeds over een groep spreekt, terwijl het eigenlijk om individuen gaat. Tevens stelt Pechtold dat Wilders daarom niet mag spreken van 'de moslims', omdat dat impliceert dat het om alle moslims gaat. Pechtold vraagt aan Wilders waar het mis gaat tussen het individu en de groep.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt?
Wilders meent dat hij onderscheid maakt tussen moslims en de ideologie die zij aanhangen en dat deze niet past in de Nederlandse samenleving. Pechtold meent dat Wilders generaliseert; niet iedereen die de islamitische ideologie aanhangt past niet in de Nederlandse samenleving.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
Ja.
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
*Door het verdere gebruik van termen als 'tsunami', 'moslims' en 'islamisering' en het belang hiervan op de politieke agenda van Nederland te benadrukken. Ook worden er nog andere metaforen in het debat gegooid. Zo gebruikt Wilders de metafoor over een horzel in de pels en een metafoor over de Donald Duck. De tenor en het vehicle in deze twee metaforen zijn als volgt:
Tenor²: wij, oftewel Geert Wilders en zijn partij de PVV
Vehicle²: als een horzel en een luis in de pels
Tenor³: gewelddadige passages uit de Koran
Vehicle³: wat overblijft is een boekje zo dik als de Donald Duck
Met deze metaforen probeert Wilders duidelijk dat de PVV zich bezig zal blijven houden met de islamisering. Door de eigenschappen van een horzel en een luis te benadrukken, worden deze op het gebied van islamisering ook toegekend aan de PVV. Dit kan het publiek in laten zien dat de PVV op dit gebied zeer secuur te werk zal gaan.
Ook is volgens Wilders de Koran een boek dat aanzet tot gewelddadigheid. Een boekje zo dik als de Donald Duck, is erg dun. Wat Wilders hiermee impliceert is dat het grootste gedeelte van de Koran bestaat uit gewelddadige passages. Immers, scheur je deze passages eruit, dan blijft er een dun boekje over. Heb publiek zou de Koran voortaan kunnen zien als een gewelddadig boek. De gebruikte metaforen van Wilders lijken metaforen te zijn die doorspelen op het idee van de tsunami van islamisering. Wilders benadrukt met het tweede frame de optiek van de PVV wat betreft de islamisering. Wilders benadrukt met het derde frame de gewelddadigheid de aanhangers van de Koran. Hierbij benadrukt Wilders wederom zijn standpunt ten opzichte van de Islam.*
- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?
Ja, de metafoor tsunami van islamisering komt in het verdere verloop van het debat naar voren. De andere twee metaforen van Wilders niet.

d. Werkt het als *leading metafoor*?

Ja, de uitspraak van Wilders over de tsunami van islamisering bepaalt het verloop van het verdere debat.

e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Wilders kan zijn betoog niet zomaar vervolgen. Hij geeft weder reacties op de standpunten die Pechtold uitdraagt. Er ontstaat in dit fragment een inhoudelijke discussie omtrent islamisering waarbij Wilders zich moet verweren.

Analyse Fragment 7

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: de Islam
Vehicle: het paard van Troje in Europa
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
Het paard van Troje werd binnen stadsmuren gehaald, waarna de mensen in het paard, het volk van een ander gebied, de stad bestormden. Ze waren naar binnen geslopen. Door het gebruik van dit metafoor wordt deze gebeurtenis gemapt op de Islam. De metafoor wordt door Wilders niet uitgewerkt of toegelicht.
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Het publiek zal mogelijk de Islam nu ook zien als een volk dat naar binnen 'sluip' en Nederland geen goed zal doen, net als de mensen verstoep in het paard van Troje.
De metafoor wordt hier radicaal ingezet. Het publiek zal zelf de omstandigheden rondom het verhaal uit de geschiedenis over het paard van Troje, moeten mappen op de islam. Het mappingsproces wordt hier dus overgelaten aan het publiek.
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
De Islam heeft niets goeds te betekenen voor Nederland. De Islam 'sluip' naar binnen en voordat we het weten neemt het ons land over.
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Dit standpunt wordt onderbouwd door voorbeelden die Wilders aandraagt. Hij spreekt over Eurabië en Nederrabië, een woordspeling waaruit moet blijken dat er straks geen sprake meer is van Europa en Nederland, maar dat zowel Europa als Nederland volledig geïslamiseerd zijn. Ander voorbeelden zijn El Hema, in plaats van Hema, schallende minaretten, krijsende imams. Allerlei woordcombinaties waaruit moet blijken dat de invloed van de Islam op Nederland niet goed is.

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Nee
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
N.v.t.
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
N.v.t.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
N.v.t.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Er wordt ingegaan op een bewering die Wilders eerder in een debat heeft gedaan, namelijk dat Wilders meent dat hij grote problemen heeft met diegenen (islamiëten) die geen respect hebben voor andersdenkenden. Tevens zegt Dijsselbloem dat hij Wilders laatste paar zinnen niet vindt getuigen van

respect, wat betrekking heeft op het door Wilders aangehaalde hebben van respect voor andersdenkenden.

- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Dijsselbloem uitdraagt is dat Wilders zelf geen respect heeft voor andersdenkenden, terwijl hij zelf betoogt dat hij juist grote problemen heeft met islamisten die geen respect hebben voor andersdenkenden. Het lijkt erop dat Dijsselbloem Wilders beschuldigt van hypocrisie. Wilders tracht dit te ontcrachten door te wijzen op zijn rol als Kamerlid om ministers te beoordelen, waarbij het niet eens kan zijn met het beleid dat gevoerd wordt.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit standpunt wordt ondersteund door de dingen die Wilders zegt over Islamiëten (en dat zij geen respect hebben voor andersdenkenden), terwijl uit Wilders' woorden tevens geen respect blijkt voor de Islamiëten. Bij de ontcrachting van dit standpunt beroept Wilders zich op zijn recht om een motie van wantrouwen in te dienen wanneer hij het niet eens is met het beleid.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?
Waar Wilders ingaat op de slechte invloed die de Islam zou hebben, gaat Dijsselbloem in op het respect dat Wilders (niet) heeft voor andersdenkenden, voor Islamiëten.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
Het metaforische frame snijdt enkel een onderwerp aan waar Wilders over spreekt.
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
Het debat gaat over de rol van de Islam in Nederland.
- c. Komt de metafoer vaker terug in het debat?
Nee
- d. Werkt het als *leading metafoer*?
Nee
- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?
Wilders lijkt zijn betoog niet zomaar te kunnen vervolgen. Er ontstaat een discussie op het gebied van respect voor andersdenkenden. Wilders moet zichzelf verweren tegen de woorden Dijsselbloem.

Analyse Fragment 8

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?

Tenor¹: de koran

Vehicle²: het handboek voor terroristen waarbij bloed van de pagina's druipt. Een jachtakte voor miljoenen moslims. Een license to kill

Tenor²: wegstrijk/struisvogel

Vehicle²: elite/kabinet

Tenor³: bepaalde wijken in Nederland/hier

Vehicle³: heipalen voor het kalifaat/de Islamitische Staat in steigers

- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?

¹*De eigenschappen van een handboek voor terroristen, een jachtakte voor miljoenen moslims, wat volgens Wilders fungeert als een license to kill, worden gemapt op de koran. Wildert licht dit ook toe: "Het roept op tot een eeuwige oorlog tegen niet gelovigen".*

²*De eigenschappen van een struisvogel, het voortdurend de kop in het zand steken/wegkijken, worden gemapt op de 'elite', oftewel het kabinet. Dat Wilders hiermee het kabinet bedoelt licht hij toe door te verwijzen naar Vak-K.*

³*De plekken waar nu heipalen voor het kalifaat worden geslagen, waar de Islamitische staat actief is, zijn gebieden in chaos. Dit idee van chaos, het beeld van deze chaos, wordt gemapt op wijken waar nu veel buitenlanders wonen. Deze beelden van chaos moet het publiek bij zichzelf oproepen, deze worden niet geïllustreerd door Wilders.*

- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?

Het publiek zal de koran nu wellicht heel anders kunnen bekijken. Voortaan als de naam 'koran' valt, zal het publiek kunnen denken aan een jachtakte in plaats van een heilig boek. Ook zou het publiek het weerwoord van het kabinet op Wilders beleid kunnen opvatten als 'wegkijken'. Daarnaast zou de islam als een bedreiging gezien kunnen worden voor de verstoring van orde en rust (zoals is gebeurd in gebieden waar ISIS actief is).

De metafoor over de koran wordt redelijk uitgewerkt. Wilders legt namelijk uit waarom het een jachtakte zou zijn; het roept op tot een eeuwige oorlog tegen niet gelovigen. Passages uit de koran waaruit dit zou blijken, noemt Wilders niet. Wanneer Wilders spreekt over de 'wegstrijk-elite' licht hij toe wat hij bedoelt met deze elite en later in het betoog ook waar zij precies voor wegstrijken. De metafoor wordt hier uitgewerkt. Wilders stuurt hierdoor het mappingsproces; het publiek weet waarom het kabinet gezien zou kunnen worden als een struisvogelkabinet. Wat Wilders bedoelt met heipalen voor het kalifaat licht hij kort toe doordat hij stelt dat de Islamitische Staat hier ook in zijn steigers staat. Wat dit echter betekent, wordt overgelaten aan de interpretatie van het publiek. Dat dit volgens Wilders negatief is blijkt wel uit de context, maar zal het publiek zelf moeten aanvullen met kennis over ISIS.

- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?

De islam heeft met haar koran geen goede invloed op onze samenleving en het kabinet is niet bereid hierin maatregelen te treffen. Wilders lijkt het kabinet te beschuldigen van nalatigheid, van het expres dingen niet zien die volgens

Wilders zo duidelijk zijn. Tevens meent Wilders dat twee derde van de Nederlanders vindt dat de islamitische cultuur niet bij Nederland hoort, iets waar het kabinet ook niet naar lijkt te handelen.

- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Dit standpunt wordt onderbouwd door de aangerichte chaos door ISIS in islamitische staten en het feit dat het kabinet volgens Wilders nog geen directe maatregelen heeft genomen om de komst van Islamieten in dit land te stoppen.

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Nee
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
N.v.t.
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
N.v.t.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
N.v.t.
- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Pechtold gaat in op het standpunt dat Wilders aandraagt door het publiek te vragen of Wilders bereid is een onderscheid te maken tussen diegenen die de jihad verheerlijken, erheen willen gaan, haat zaaien en onze wetten overtreden, en al die anderen die dat niet doen en een geloof aanhangen.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Pechtold meent dat Wilders geen onderscheid maakt tussen jihadstrijders en mensen die het geloof aanhangen. Hij beschuldigt Wilders van discriminatie en (onterechte) generalisatie.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit standpunt wordt ondersteund door het feit dat Wilders in zijn betoog alle islamieten over één kam scheert.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?
Het verschilt in het opzicht dat Pechtold een onderscheid maakt tussen jihadstrijders en mensen die de Islam aanhangen en Wilders dit niet lijkt te doen.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
Het frame snijdt het onderwerp aan dat verder in het debat besproken wordt.
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
Pechtold gaat inhoudelijk in op wat Wilders nu eigenlijk zegt, maar maakt verder geen gebruik van het door Wilders gebruikte frame.
- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?
Nee
- d. Werkt het als *leading metafoor*?
Nee

- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Pechtold gaat inhoudelijk in op wat Wilders zegt. Wilders zet zijn metaforiek in het vervolg van zijn betoog niet voort waardoor hij zijn betoog niet op dezelfde inhoudelijke lijn zomaar lijkt te kunnen vervolgen.

Analyse Fragment 9

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?

Tenor¹: zijne ijdelheid de heer Pechtold

Vehicle¹: de nieuwe kapitein op het schip die de hele dag bezig is zichzelf te bewonderen in de spiegel

Tenor²: het kabinet

Vehicle²: een soort zakkenroller

Tenor³: akkoord

Vehicle³: botox

Tenor⁴: het buitenland (van Afrika tot Bulgarije en Brussel, van Griekenland tot Cyprus)

Vehicle⁴: bodemloze putten

- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?

¹*De eigenschappen van een ijdele kapitein, die enkel in de spiegel kijkt, maar toch de koers bepaalt en de baas is, worden gemapt op Pechtold. Wilders lijkt hierbij commentaar te geven op Pechtold en zijn gedrag. Hij moet stoppen met zichzelf te bewonderen en om zich heen kijken.*

²*De eigenschappen van een zakkenroller, iemand die steelt van anderen, worden gemapt op het kabinet. Ook hierbij geeft Wilders commentaar op het kabinet; het kabinet weet 'ons' belastinggeld niet wijs te besteden.*

³*De eigenschappen van botox, iets wat niet echt is, worden gemapt op het gesloten akkoord.*

⁴*De eigenschappen van het geld gooien een bodemloze put, iets waar geen einde aan komt, worden gemapt op wat het kabinet doet met het belastinggeld.*

- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?

¹*Wanneer het publiek de eigenschappen van een ijdele kapitein heeft gemapt op Pechtold, zal het mogelijk volgende handelingen van Pechtold als 'ijdel' kunnen zien als een bevestiging dat Pechtold enkel oog heeft voor zichzelf, en niet naar anderen kijkt. Wilders blijft bij het gebruik van de metafoor in het vehicle-veld; hij blijft het gedrag beschrijven van een ijdele kapitein.*

Door de beschrijving van het gedrag van de kapitein wordt het mappingsproces gestuurd; het wordt het publiek duidelijk wat Wilders precies bedoelt met een ijdele kapitein. Gedrag waar dit uit zou moeten blijken wordt echter impliciet gelaten.

²*Het publiek kan nu wellicht inzien dat het geld dat zij betalen aan belasting, op de juiste manier wordt gespendeerd. Alsof het kabinet geld van hen afneemt en niet in het belang van het volk spendeert. Het publiek kan nu anders tegenover belastingzaken komen te staan.*

De metafoor wordt uitgewerkt. Wilders licht namelijk toe waarom het kabinet een zakkenroller zou zijn (het steelt 1000, maar je krijgt maar een tientje terug). Ook verderop in het betoog stelt Wilders aan de orde waar het belastinggeld heen gaat. Hiermee tracht Wilders aan te kaarten dat het geld niet in de juiste zaken gestoken wordt. De interpretatie wordt hier weinig overgelaten aan het publiek; Wilders stuurt de interpretatie van het publiek de goede kant op.

³Wilders meent dat alles aan dit kabinet nep is. ‘Nepakkoord, nepoppositie, nepcijfers, nepsucces’. Hij vergelijkt het met botox, wat ook nep is. In het vervolg zou het publiek gegevens van het kabinet als ongeloofwaardig kunnen zien.

Waarom het een botoxakkoord is wordt geïllustreerd door informatie die Wilders daarvoor geeft. Wilders kaart de falen aan van het kabinet en meent dat het niet werkt; het werkt niet want het is nep. Wilders maakt expliciet waarom het akkoord nep zou zijn, waarbij hij de interpretatie van het publiek stuurt. De metafoor wordt hier dus vrij uitgewerkt ingezet.

⁴*Al het geld dat het volk aan belasting betaalt, wordt in ‘bodemloze putten’ gestopt. Oftewel, het maakt niet uit hoeveel geld er in wordt gegooid, er zal nooit een einde aan komen. In het vervolg zou het publiek het er mogelijk geen voorstander van zijn om geld te stoppen in het buitenland.*

De metafoor wordt hier vrij radicaal ingezet. Uit de context kan opgemaakt worden waarom het buitenland volgens Wilders als bodemloze putten zijn, echter wordt dit wel aan de interpretatie van het publiek overgelaten. Wilders geeft hier dus weinig sturing aan het mappingsproces.

d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?

¹*Pechtold is niet de juiste man om het voor het zeggen te hebben. Wilders geeft hierbij commentaar op Pechtold; hij let op de verkeerde zaken (zichzelf) en moet om zich heen kijken om te zien wat er allemaal gebeurt met de wereld. Als voorbeeld hierbij neemt hij de besteding van belastinggeld.*

^{2/3/4}*Het belastinggeld wordt niet in de juiste zaken gestopt.*

e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?

^{1/2/3/4}*Deze standpunten worden onderbouwd door geldgegevens en informatie over de akkoorden die zijn gesloten.*

2. Analyse van de respons

a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?

Nee

b. Wat is de tenor, wat het vehicle?

N.v.t.

c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?

N.v.t.

d. Werkt de metafoor als een frame?

N.v.t.

e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?

Er wordt geen gebruik gemaakt van reframing of een concurrerend frame. Zijlstra gaat wel door op het door Wilders aangedragen onderwerp, maar niet op de frames die hij gebruikt. Wel maakt Zijlstra een opmerking over de betogen van Wilders; hij noemt ze ‘spreekbeurten’.

f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?

Het standpunt dat Zijlstra uitdraagt is dat het geld op een juiste wijze, in overleg met andere partijen, wordt besteed.

g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?

Dit standpunt wordt ondersteund door het feit dat er overeenstemming met andere partijen is bereikt. Zijlstra heeft het erover dat ‘een periode van politieke onzekerheid heeft plaatsgemaakt voor helderheid’.

- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?

Zijlstra gaat niet in op de rol van Pechtold. Wel meent Zijlstra dat het geld op een juiste wijze wordt besteed; dit is tegenovergesteld aan wat Wilders meent.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?

Nee

- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?

N.v.t.

- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?

Nee

- d. Werkt het als *leading metafoor*?

Nee

- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?

Zijlstra gaat inhoudelijk in op wat Wilders zegt. Wilders zet zijn metaforiek in het vervolg van zijn betoog niet voort waardoor hij zijn betoog niet op dezelfde inhoudelijke lijn zomaar lijkt te kunnen vervolgen.

Analyse Fragment 10

1. Analyse van de metafoor

- a. Wat is de tenor, wat het vehicle?
Tenor: het kabinet
Vehicle: een oude auto die vastzit in het mulle zand, die piept en kraakt, maar niet meer kan rijden. Lege accu/beslagen ruit
- b. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
De eigenschappen van een oud autootje worden gemapt op het kabinet; het functioneert niet meer en zal het ook niet meer doet. Het moet gesloopt worden, het heeft geen zin meer er moeite in te steken. Wilders blijft in de uiteenzetting van zijn metafoor in het metaforisch vehicle-veld; hij blijft het autootje beschrijven. Het ideologische tomtommetje staat al te lang afgestemd op 'linksaf'. Dit omschrijft Wilders als het moeras ("Moeras linksaf"). Hierbij geeft hij Kamerleden een plekje in de auto dat iets zegt over de functie die ze bekleden.
- c. Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?
Het publiek zou wellicht kunnen inzien dat het kabinet volgens de standpunten van Wilders inderdaad niet meer werkt. Elk besluit dat het kabinet zal maken, dat niet werkt, zal het publiek kunnen schalen onder dat oude autootje dat niet meer werkt, dat al te lang ideologisch staat ingesteld op linksaf, terwijl het eigenlijk maar eens rechtsaf zou moeten gaan.
De metafoor wordt hier vrijwel volledig uitgewerkt. Er wordt niets overgelaten aan de interpretatie van het publiek. Wat een vastgelopen autootje in deze context inhoudt, licht Wilders vrij precies uit. Hiermee stuurt Wilders het mappingsproces.
- d. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het huidige kabinet functioneert niet (meer). Het kabinet maakt verkeerde keuzes; het huidige beleid is niet voordelig voor de gewone burgers, er wordt te veel geld uitgegeven aan linkse hobby's en asielzoekers.
- e. (Hoe) wordt dit standpunt onderbouwd?
Dit standpunt wordt onderbouwd door Wilders optiek betreft de islamisering van Nederland; "Zo gaat het goed met de integratie. Althans, met de integratie van Nederland in de dar al-islam, de islamitische wereld. Enthousiast werkt dit kabinet mee aan die islamisering van Nederland". Vervolgens geeft Wilders een aantal voorbeelden.

2. Analyse van de respons

- a. Wordt er gebruik gemaakt van een metafoor?
Nee
- b. Wat is de tenor, wat het vehicle?
N.v.t.
- c. Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor?
N.v.t.
- d. Werkt de metafoor als een frame?
N.v.t.

- e. Van welke strategie wordt er gebruik gemaakt? Reframing versus concurrerend. Wordt er ingegaan op het aangedragen standpunt?
Er wordt niet ingegaan op het aangedragen standpunt, maar wel op Wilders' 'kopvoddentaks'. Kant komt met een 'peroxidetaks', waarbij ze de uitspraak van Wilders belachelijk lijkt te maken.
- f. Wat is het standpunt dat wordt uitgedragen?
Het standpunt dat Kant probeert uit te dragen is dat ze de uitspraken en wellicht daarmee de ideologie van Wilders te absurd vindt.
- g. (Hoe) wordt dit standpunt ondersteund?
Dit standpunt lijkt niet ondersteund te worden, maar wel versterkt door de woordspeling van de peroxidetaks, wat slaat op Wilders' hoogblonde haar.
- h. In hoeverre verschilt dit standpunt van het aangedragen standpunt van Wilders?
Er wordt door Kant niet direct ingegaan op het standpunt van Wilders.

3. Analyse van het vervolg van de sequentie

- a. Heeft het gebruikte metaforische frame van Wilders invloed op het verdere verloop van de sequentie?
Nee. De woordkeuzes van Wilders echter wel.
- b. Hoe is deze invloed zichtbaar?
Deze invloed is zichtbaar door het woordgrapje dat Kant terug maakt.
- c. Komt de metafoor vaker terug in het debat?
Nee.
- d. Werkt het als *leading metafoor*?
Nee.
- e. Heeft Wilders zijn betoog kunnen voortzetten zonder dat hij een inhoudelijk weerwoord heeft hoeven geven? Of was het voor Wilders nodig om in het defensief te gaan?
Wilders vervolgt het standpunt, na de reactie van mevrouw Kant, dat hij maakte door middel van metaforen. Hij hoeft hierbij geen inhoudelijk weerwoord te geven.

Bijlage D – Toegift: aanvullende analyse

Een metafoor kan radicaal worden ingezet. Dat wil zeggen dat de spreker de metafoor niet uitwerkt en het mappingsproces volledig overlaat aan het publiek. Het publiek is dan vrij om eigen interpretaties en associaties te maken. Hier tegenover staat een meer uitgewerkte metafoor, waarbij de spreker de taak van het mappen voor het publiek overneemt. De vergelijking die de spreker met de metafoor tracht te maken, is dan meer letterlijk (Van den Hoven, p. 208, 2014).

In *Overtuigende Teksten* (2012) halen Hoeken, Hornikx en Hustinx een aantal theorieën en modellen aan die betrekking hebben op de manier waarop een standpunt verwerkt kan worden. Eén van deze modellen, het Elaboration Likelihood Model (ELM) van Petty en Cacioppo, heeft als uitgangspunt dat mensen zorgvuldig relevante argumenten afwegen om tot een correcte attitude te komen. Veranderingseffecten in overtuiging zullen stabiel zijn wanneer argumenten zorgvuldig worden afgewogen en er (dus) meer cognitieve inspanning geleverd moet worden. Met andere woorden, des te meer mensen nadenken over een uitgedragen standpunt, des te zekerder (stabiel) wordt gedacht over de (on)juistheid van dat standpunt en daarmee zullen zij ook meer overtuigd zijn. Vanuit deze theorie zou gesteld kunnen worden dat een metafoor, indien radicaal ingezet, overtuigender zou moeten werken. Het publiek moet immers meer cognitieve inspanning leveren om eigenschappen van het vehicle op de tenor te mappen. Uitgaande van deze veronderstelling, zou een politicus een radicale metafoor kunnen inzetten om overtuigender te zijn. Echter kan dit ook een gevaar zijn. Immers, het publiek is vrij om te associëren en kan daarbij een eigen associatie maken die niet bedoeld is door de spreker. Het lijkt daarom ‘veiliger’ om een metafoor uit te werken, zodat in ieder geval de juiste vergelijking (de mapping van de juiste eigenschappen van het vehicle op de tenor) gemaakt wordt door het publiek. In dit onderzoek zal ik proberen te achterhalen of er inderdaad redenen lijken te zijn voor het wel of niet uitwerken van een metafoor.

Om hier een uitspraak over te kunnen doen heb ik geprobeerd vragen te beantwoorden als ‘is het gebruikte metafoor lastig te interpreteren en zou het daarom wellicht ‘veiliger’ zijn de metafoor uit te werken?’ en ‘lijkt, op basis van de gegeven reacties, een radicale metafoor meer overtuigend te zijn dan een uitgewerkte metafoor?’. In vraag 1c de analyse geef ik antwoord op de volgende vragen: “Hoe vindt de framing door de metafoor plaats? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?” En, indien er in de reactie gebruik wordt gemaakt van een metafoor, in 2c: “Hoe vindt de mapping plaats van het vehicle op de tenor? Wordt de metafoor radicaal of uitgewerkt ingezet (wat wordt im- of expliciet gelaten)?” (zie Bijlage B en C)

Uit de antwoorden kunnen verschillende zaken opgemaakt worden. Ten eerste lijkt de gebruikte metafoor vaak niet met achterliggende reden radicaal of uitgewerkt te worden ingezet. Metaforen die uitgewerkt worden, zoals de metafoor over de bedrijfsvoeder in Fragment 1 en de metafoor over het vastgelopen autootje in fragment 10, lijken geen metaforen te zijn die lastig zijn te interpreteren. De metafoor in Fragment 7 bijvoorbeeld, waarbij Wilders spreekt over de islam als het paard van Troje in Europa, lijkt lastiger. Wilders doet hier namelijk een beroep op de kennis van het publiek dat te maken heeft met deze gebeurtenis in de geschiedenis. Het lijkt aannemelijker een metafoor uit te werken waarbij de kennis over het vehicle-domein minder waarschijnlijk is, zodat het publiek naar de juiste interpretatie van de metafoor geleid wordt. Vanuit de aanname dat het ‘veiliger’ is een metafoor uit te werken om

zo de juiste sturing te geven aan het mappingsproces zie ik in de door mij gevonden resultaten op basis van vraag 1c en 2c uit de analyse geen redenen voor het al dan niet radicaal inzetten van een metafoor.

Vanuit de theorie dat een radicale metafoor meer cognitieve inspanning vereist van het publiek om eigenschappen van het vehicle op de tenor te mappen, zou de radicale metafoor overtuigender kunnen werken. Om hier een uitspraak over te kunnen doen heb ik gekeken naar de reacties op een radicaal ingezette metafoor enerzijds, en op een uitgewerkte metafoor anderzijds. Deze reacties lijken uiteen te lopen. In de fragmenten 4 en 2 bijvoorbeeld, waar in beide fragment gebruikt wordt gemaakt van een radicale metafoor, zijn de reacties verschillend. Waar in fragment 4 gebruikt wordt gemaakt van reframing en Wilders zijn betoog in het defensief vervolgt, wordt er in fragment 2 geen gebruik gemaakt van een concurrerend frame of reframing en lijkt Wilders zijn metafoor moeiteloos te kunnen vervolgen. Op basis van deze bevindingen zie ik geen aanleiding voor de gedachte dat een radicaal dan wel uitgewerkt metafoor overtuigender zou werken.

Wat tevens opvalt is dat wanneer de gebruikte metafoor radicaal wordt ingezet de andere gebruikte metaforen in het fragment (indien er meerdere zijn gebruikt) eveneens radicaal worden ingezet. Ditzelfde geldt voor een uitgewerkt metafoor.

Op basis van deze gegevens kan een aantal conclusies getrokken worden.

Ten eerste zie ik op basis van de door mij gevonden resultaten geen ondersteuning voor de gedachte dat een radicaal ingezette metafoor overtuigender zou werken of dat het 'veiliger' lijkt te zijn een metafoor uit te werken om verkeerde interpretaties te vermijden. Tevens kan ik op basis van de resultaten geen aannemelijke verklaring vinden voor de bevinding dat wanneer de gebruikte metafoor radicaal wordt ingezet de andere gebruikte metaforen in het fragment (indien er meerdere zijn gebruikt) eveneens radicaal worden ingezet. Ditzelfde geldt voor een uitgewerkt metafoor.

Tot slot merk ik op grond van deze bevindingen een aantal zaken op:

Op basis van de door mij gevonden resultaten, heb ik geen ondersteuning gevonden voor de gedachte dat een radicaal ingezet metafoor overtuigender zou werken of dat het 'veiliger' lijkt te zijn een metafoor uit te werken om verkeerde interpretaties te vermijden. Door deze bevindingen vraag ik mij af met welk doel de metafoor wel wordt ingezet, als het niet bedoeld is om het proces van meer overtuiging door middel van meer cognitieve inspanning op gang te brengen. Wellicht is de metafoor (slechts) bedoeld om te beledigen, emoties los te maken, aandacht te krijgen of te choqueren. Door de uitwerking van een metafoor lijkt er immers meer een beschouwing gegeven te worden, de cognitieve functie van een metaforisch proces wordt ondervangen en geneutraliseerd. Het lijkt hierom meer een schreeuw om aandacht.

